UNDERVISNINGS MINISTERIET

Organisering af folkeskolens undervisning af tosprogede elever

– en vejledning

Kolofon

Organisering af folkeskolens undervisning af tosprogede elever
– en vejledning

Redaktion:
Liz Nymann Lausten og Lotte Greve, Kontor for Grundskolen i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Undervisningsministeriet

Grafisk tilrettelæggelse og layout:
Thomas Boie Sveen, Presse- og Kommunikationssekretariatet i Undervisningsministeriet

Foto:
Ulrik Jantzen

ISBN:
978-87-603-3133-6 (www)

Publikationen kan ikke bestilles, men den kan hentes på Undervisningsministeriets hjemmeside

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til Kontor for Grundskolen i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
telefon 33 92 51 88 eller
e-mail: AATKGS@stukuvm.dk

Udgivet af:
Undervisningsministeriet 2017

Indledning

Undervisningsministeriet har udstedt bekendtgørelse nr. 1053 af 29. juni 2016 om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog.

Det er kommunalbestyrelsen og de kommunale skolemyndigheders ansvar og kompetence at fastsætte den nærmere ordning for undervisning af tosprogede elever i folkeskolen inden for rammerne af folkeskolelovens § 2, stk. 2, og bekendtgørelsen.

Nærværende vejledning forklarer og uddyber bestemmelserne i bekendtgørelsen om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog og giver anbefalinger til organiseringen heraf. Når der i denne vejledning står "bekendtgørelsen" henvises der således til bekendtgørelse nr. 1053 af 29. juni 2016. Denne vejledning har dog også et bredere sigte, idet den blandt andet også berører de alternative undervisningstilbud uden for folkeskolen, som kommunerne kan give tosprogede børn og unge.

Vejledningen indeholder:

Kapitel 1:	Tosprogede elever og kommunens rolle
Kapitel 2:	Dansk som andetsprog
Kapitel 3:	Undervisningspligt
Kapitel 4:	Skolens optagelse af tosprogede børn og beslutning om sprogstøtte
Kapitel 5:	Supplerende undervisning i dansk som andetsprog
Kapitel 6:	Basisundervisning i dansk som andet sprog
Kapitel 7:	Henvisning af tosprogede elever til andre skoler
Kapitel 8:	Valgfaget almindelige indvandrer sprog
Kapitel 9:	Fritagelse for et fag, obligatoriske prøver og test
Kapitel 10:	Krav til kvalifikationer for undervisere i dansk som andetsprog
Kapitel 11:	Specialundervisning af tosprogede elever m.m.
Kapitel 12:	Samarbejdet mellem skole og hjem
Kapitel 13:	Særlige tilbud om grundskoleundervisning

Indhold

Kapitel 1: Tosprogede elever og kommunens rolle 5

Kapitel 2: Dansk som andetsprog 9

Kapitel 3: Undervisningspligt 12

Kapitel 4: Skolens optagelse af tosprogede børn og beslutning om sprogstøtte 15

Kapitel 5: Supplerende undervisning i dansk som andetsprog 17

Kapitel 6: Basisundervisning i dansk som andetsprog 23

Kapitel 7: Henvisning af tosprogede elever til andre skoler 30

Kapitel 8: Valgfaget almindelige indvandrersprog 33

Kapitel 9: Fritagelse for et fag, obligatoriske prøver og test 34

Kapitel 10: Krav til kvalifikationer for undervisere i dansk som andetsprog 36

Kapitel 11: Specialundervisning af tosprogede elever m.m. 38

Kapitel 12: Samarbejdet mellem skole og hjem 41

Kapitel 13: Særlige tilbud om grundskoleundervisning 43

1. Tosprogede elever og kommunens rolle

1.1. Definition af tosprogede børn

Undervisningsministeriets definition af tosprogede elever fremgår af bekendtgørelsens § 1:

> Ved tosprogede elever forstås børn, der har et andet modersmål end dansk, og som først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem skolens undervisning, lærer dansk.

Ved en lovændring i 1996 blev den hidtidige betegnelse "fremmedsprogede elever" erstattet af "tosprogede elever" for dermed at bringe sprogbrugen i overensstemmelse med international terminologi.

Denne definition dækker over børn, som i deres opvækst har behov for og møder to eller flere sprog uanset den aktuelle beherskelse af disse sprog. Betegnelsen dækker således både børn, som reelt kun taler ét andet modersmål end dansk, og børn, som mestrer flere sprog, herunder dansk.

Tosprogede børn omfatter således børn med vidt forskellige sproglige kompetencer og behov for undervisning i dansk som andetsprog. Nogle vil have behov for omfattende støtte gennem hele skoleforløbet, mens andre, som mestrer flere sprog, herunder dansk, på alderssvarende niveau, ikke vil have behov for denne undervisning.

Mange tosprogede børn vokser op i hjem, hvor der fortrinsvis tales et andet sprog end dansk. I nogle tilfælde udvikler børn to sprog i hjemmet, hvoraf det ene kan være dansk. I en sådan situation kan barnet i visse tilfælde have behov for støtte i dansktilegnelsen, om end det må forventes ikke at være i betydelig grad.

For nogle tosprogede børn gælder det desuden, at man i oprindelseslandet har et andet officielt sprog end det, forældrene taler. Dertil kommer, at barnets og forældrenes religion kan være baseret på endnu et sprog. Der findes således grupper af børn, som møder ikke blot to, men flere sprog i deres daglige omgivelser.

> Tosprogede børn har vidt forskellige sproglige baggrunde. Ikke alle har nødvendigvis behov for undervisning i dansk som andetsprog. Det fordrer en individuel vurdering. Det kan anbefales, at alle børn, som kommer fra hjem, hvor det formodes, at der bliver talt et andet sprog end dansk, bliver vurderet.

Det tosprogede barn lærer dansk på baggrund af sine tidligere sproglige erfaringer og trækker på alt, hvad det ved og kan om sprog i forvejen. Det tager tid at tilegne sig flere sprog, og der stilles store krav til barnet. Det er derfor afgørende, at tosprogede børn får den fornødne støtte i sprogtilegnelsen i førskolealderen og i skolen i form af undervisning i dansk som andetsprog.

1.2. Obligatorisk sprogstimulering af småbørn fra tre til seks år – en tidlig indsats

Kommunerne er efter dagtilbudslovens § 11 forpligtede til at gennemføre en sprogvurdering af alle børn i alderen omkring 3 år, der går i dagtilbud, hvis der på baggrund af sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold hos børnene, er en formodning om, at børnene kan have behov for støtte i deres sproglige udvikling. Derudover er kommunerne forpligtet til at gennemføre en sprogvurdering af børn i alderen omkring 3 år, der ikke er optaget i et dagtilbud. Kommunerne har endvidere pligt til at gennemføre en sprogvurdering af alle børn i aldersgruppen fra 3 år til barnets skolestart, der ikke er optaget i et dagtilbud, og som ikke har modtaget en sprogvurdering i 3-årsalderen.

I tilfælde hvor et barn på baggrund af sprogvurderingen findes at have behov for sprogunderstøttende aktiviteter, har kommunen ansvaret for, at der gives sprogstimulering til barnet. Forældre har pligt til at lade deres børn deltage i både sprogvurdering og i en eventuel efterfølgende sprogstimulering eller i en sprogstimulering, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves af den sprogstimulering, som kommunen tilbyder.

Hvis sprogvurderingen af børn i dagtilbud v iser, at barnet har behov for sprogstimulering, skal sprogstimuleringen fastsættes med udgangspunkt i barnets behov.

Tosprogede børn, der ikke er i dagtilbud og som på baggrund af en sprogvurdering vurderes at have behov for sprogstimulering, skal modtage sprogstimulering af en varighed på 15 timer ugentligt.

Nogle tosprogede børn uden for dagtilbud skal dog i stedet for de 15 timers sprogstimulering have et sprogsstimuleringstilbud i form af et dagtilbud på 30 timer ugentligt. Det er tilfældet, hvis mindst en af det tosprogede barns forældre, der har retten til dagtilbudspladsen, ikke er i beskæftigelse, hvis barnet ikke allerede går i dagtilbud og hvis sprogvurderingen af barnet viser, at barnet har behov for sprogunderstøttende aktiviteter.

Ved en ændring af dagtilbudsloven i 2016 har kommunerne dog i en midlertidig periode på to år fra og med den 1. juli 2016 til og med 30. juni 2018 fået mulighed for i forhold til en nærmere afgrænset gruppe af tosprogede børn, der ikke er optaget i et dagtilbud, selv at fastsætte det tidsmæssige og indholdsmæssige omfang af de sprogunderstøttende aktiviteter med udgangspunkt i en konkret vurdering af det enkelte barns behov for sprogstimulering. Denne midlertidige ordning blev gennemført med vedtagelsen af § 7 i lov nr. 665 af 8. juni 2016 om ændring af integrationsloven og forskellige andre love (Bedre rammer for at modtage og integrere flygtninge og styrket virksomhedsrettet integrationsprogram m.v.).

Det bemærkes, at der er stillet forslag i Folketinget om en ændring af dagtilbudsloven, hvor der bl.a. lægges op til at udvide målgruppen for, hvilke børn der kan komme i et obligatorisk sprogstimuleringstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen, således at målgruppen fremadrettet vil omfatte alle 3-årige tosprogede børn uden for dagtilbud, som på baggrund af en sprogvurdering vurderes at have behov for sprogstimulering. Det foreslås også, at kommunerne får mulighed for at fremrykke den lovpligtige sprogvurdering og eventuel efterfølgende sprogstimulering fra 3-års-alderen til 2-års-alderen, jf. det den 15. december 2016 af børne- og socialministeren fremsatte lovforslag nr. L 107 - forslag til lov om ændring af dagtilbudsloven (Udvidet obligatorisk dagtilbud og krav om dansk og fokus på demokrati i privat pasning). På tidspunktet for færdiggørelsen af nærværende vejledning er lovforslaget fortsat under behandling i Folketinget.

1.3. Tilbud til tosprogede børn og unge i den undervisningspligtige alder

Efter folkeskolelovens § 32 er ethvert barn, der bor her i landet, undervisningspligtigt efter reglerne i lovens §§ 33-35, medmindre det er omfattet af bestemmelser om undervisningspligt i anden lovgivning. Det samme gælder børn, der skal opholde sig her i landet i mindst 6 måneder.

Undervisningspligten indtræder den 1. august i det kalenderår, hvor barnet fylder 6 år, og ophører den 31. juli ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin. Undervisningspligten ophører dog senest den 31. juli i det kalenderår, hvor barnet fylder 17 år eller har afsluttet uddannelse, der er ligestillet med grundskolen som nærmere angivet i folkeskolelovens § 33, stk. 2-9, jf. lovens § 34, stk. 1.

Det følger af folkeskolelovens § 40, stk. 1, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at ethvert undervisningspligtigt barn i kommunen indskrives i folkeskolen eller får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Derudover påhviler det kommunalbestyrelsen at sørge for undervisning i grundskolen og 10. klasse af børn og unge under 18 år, der bor eller opholder sig i kommunen, og hvis forældre ønsker dem optaget i folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 20, stk. 1.

Når kommunen skal opfylde disse forpligtelser over for tosprogede børn, har den som udgangspunkt tre former for tilbud, som kan anvendes. Det ene er i folkeskolen, og det er organiseringen af dette tilbud, som denne vejledning omhandler. Der kan dog også gives tilbud om grundskoleundervisning i en periode i regi af et kommunalt særligt tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge, eller på en fri skole, som kommunen har indgået overenskomst med. Og endelig kan elever, som ikke er undervisningspligtige, også gives undervisningstilbud på grundskoleniveau. Alle tilbuddene skitseres kort nedenfor, jf. pkt. a-d.

a. Folkeskole

Tosprogede elever, der optages i folkeskolen og som har behov for sprogstøtte, skal modtage folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog. Skolens leder beslutter ved optagelsen – efter inddragelse af fornøden sagkund-

skab og efter samråd med forældrene – om eleven har behov for sprogstøtte, og i givet fald hvordan eleven skal gives undervisning i dansk som andetsprog. I bekendtgørelsen om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog er der fastsat en række regler om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog, som er beskrevet nærmere i denne vejledning.

b. Kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning

Kommunerne har mulighed for at oprette særlige tilbud om grundskoleundervisning til tosprogede børn og unge i kommunalt regi. Tilbuddene skal oprettes som fritstående tilbud uden for rammerne af folkeskoleloven og kan være et alternativ eller supplement til folkeskolens undervisning i modtagelsesklasser. Der henvises herved til lov om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge, jf. lovbekendtgørelse nr. 144 af 3. februar 2017, og kapitel 13 i denne vejledning.

Kommunen kan henvise tosprogede børn og unge i den undervisningspligtige alder til det særlige tilbud om grundskoleundervisning, hvis det konkret vurderes, at eleven har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte i form af undervisning i dansk som andetsprog, og det vurderes at være pædagogisk påkrævet at henvise eleven til det særlige tilbud om grundskoleundervisning i stedet for den almindelige undervisning i distriktsskolen. Henvisningen til særlige tilbud om grundskoleundervisning skal ophøre, når eleverne vurderes at kunne deltage i undervisningen i en almindelig klasse i folkeskolen, og senest efter to års forløb.

Kommunerne kan desuden tilbyde tosprogede unge under 25 år, som ikke er i den undervisningspligtige alder, at deltage i særlig grundskoleundervisning, hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at det konkret er det mest relevante undervisningstilbud, jf. herom nedenfor i pkt. d.

c. Frie skoler

Frie grundskoler kan i henhold til friskoleloven optage elever i et særligt tilbud om grundskoleundervisning til tosprogede elever i den undervisningspligtige alder. Skolen giver tilbud om særlig grundskoleundervisning til elever, hvor elevens bopælskommune vurderer, at eleven har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte i form af undervisning i dansk som andetsprog, og det vurderes at være pædagogisk påkrævet at henvise eleven til det særlige tilbud om grundskoleundervisning.

Kommunalbestyrelsen og den frie grundskole skal indgå en overenskomst om rammerne for optagelse i den frie grundskoles særlig tilbud og kommunens tilskud til dækning af skolens udgifter hertil. Det er bl.a. et krav, at eleverne undervises i særlige modtagelsesklasser på den frie grundskole, og at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Skolens udgifter ved tilbuddet skal dækkes fuldt ud af kommunale tilskud eller andre indtægter bortset fra statslige tilskud og forældrebetaling. Der må således ikke opkræves forældrebetaling af forældre til børn, der deltager i undervisning i tilbuddene.

Elevernes bopælskommune skal løbende vurdere elevernes sproglige niveau med henblik på at fastslå, hvornår den enkelte elev kan deltage i almindelig grundskoleundervisning. Eleverne kan højst være i tilbuddet i to år, hvorefter eleverne overgår til almindelig grundskoleundervisning. De nærmere regler om særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse tosprogede elever på frie grundskoler findes i kapitel 8 c i friskoleloven.

Kommunerne har også mulighed for at yde tilskud til en efterskoles eller en fri fagskoles driftsudgifter for en elev, der som flygtning er kommet til Danmark uden sine forældre og er omfattet af lov om integration af udlændinge i Danmark (integrationsloven). Målgruppen er gruppen af uledsagede flygtningebørn i alderen 14-17 år. Skolen skal dækkes fuldt ud for sine driftsudgifter for den pågældende elev af kommunen eller andre indtægter bortset fra statslige tilskud og elevbetaling. Herved skal eleven ikke erlægge en egenbetaling for opholdet. Desuden skal undervisningen af undervisningspligtige elever på efterskoler og frie fagskoler stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Reglerne om efterskoleophold for uledsagede flygtningebørn fremgår af § 29 b i lov om efterskoler og frie fagskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 1076 af 8. juli 2016.

d. Grundskoletilbud til tosprogede unge i alderen 18 til 25 år

Kommunerne kan tilbyde tosprogede unge under 25 år, som ikke er i den undervisningspligtige alder, at deltage i et kommunalt særligt tilbud om grundskoleundervisning, hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at det konkret er det mest relevante undervisningstilbud for den unge. Den unge skal i så fald betale udgifterne, der er forbundet med undervisningen. Kommunalbestyrelsen kan dog beslutte at give fuldt eller delvist tilskud til betalingen.

Den undervisning, som tilbydes de pågældende unge i det kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning, vil – ligesom for de tosprogede børn og unge i den undervisningspligtige alder - være grundskoleundervisning inden for børnehaveklassen og 1.-9. klassetrin. Muligheden for at deltage i tilbuddet ophører, når den pågældende unge fylder 25.

Hensigtsmæssigheden i at tilbyde tosprogede unge over den undervisningspligtige alder at deltage i særlig grundskoleundervisning vil skulle afvejes i forhold til

øvrige relevante tilbud, fx danskuddannelse til voksne udlændige (fx danskuddannelse 2), ungdomsskolen eller en ungdomsuddannelse.

En kommune kan beslutte at etablere tilbud i ungdomsskoleregi for unge over 18 år, som ikke kan optages i folkeskolen. I ungdomsskolen er der mulighed for, at de unge tilegner sig de fornødne dansksproglige og faglige færdigheder i et ungemiljø. Ungdomsskolens virksomhed er for unge mellem 14 og 18 år, men kommunalbestyrelsen kan beslutte, at unge under 14 og over 18 kan optages.

Unge over 18 år vil være omfattet af danskuddannelseslovens målgruppe (lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl.). Her gælder kommunens forpligtelse til at tilbyde danskuddannelse dog alene nyankomne udlændinge. Danskuddannelsen kan for mange være en god overgang til senere at påbegynde en ungdomsuddannelse og/eller få adgang til arbejdsmarkedet. Det bemærkes, at loven om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge ikke ændrer på retten til danskuddannelse i henhold til danskuddannelsesloven. Kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning kan således være et supplement for de 18- til 25-årige, men kan ikke erstatte danskuddannelsen. Det bemærkes endvidere, at danskuddannelsen for nyankomne udlændinge mellem 18 og 25 år efter kommunalbestyrelsens beslutning kan omfattes af ungdomsskolens tilbud, jf. ungdomsskolelovens § 3, stk. 2, nr. 4.

Der er også mulighed for, at tosprogede unge over 18 år undervises i dansk som andetsprog på fx voksenuddannelsescentre, som tilbyder Almen voksenuddannelse (avu) i form af enkeltfagsundervisning på grundskoleniveau. Undervisningen foregår på dansk og kræver et vist niveau af danskkundskaber. Avu er derfor ikke et tilbud til nyankomne flygtninge uden danskkundskaber. VUC træffer afgørelse om optagelse på de forskellige fag og niveauer eller forløb ud fra en konkret vurdering af ansøgerens forudsætninger for at kunne følge undervisningen.

Hvis der lokalt ikke er oprettet eller er langt til et af de nævnte voksenundervisningstilbud, kan kommunalbestyrelsen træffe beslutning om, at enkelte voksne skal have mulighed for at deltage i folkeskolens undervisning på 8.-10. klassetrin, jf. folkeskolelovens §§ 3, stk. 8, og 19 i, stk. 1, der er beskrevet nærmere i kapitel 3 afsnit 3.2.4.

2. Dansk som andetsprog

2.1. Begreb

En forudsætning for tosprogede elevers deltagelse i og udbytte af skolens almindelige undervisning er, at eleverne tilegner sig dansk. Tosprogede elever skal kunne deltage i folkeskolens almindelige undervisning, så deres sproglige såvel som faglige udbytte bliver så stort som muligt. Dansk som andetsprog er et af fagrækkens fag, og såfremt man er visiteret til dansk som andetsprog, er det obligatorisk at modtage undervisningen.

Betegnelsen dansk som andetsprog forklarer, at barnets tilegnelse af dansk almindeligvis begynder efter tilegnelsen af modersmålet. Der er således tale om en rækkefølge og ikke en rangorden.

Dansk som andetsprog er et sprogfag, som skal sikre, at eleverne tilegner sig det danske sprog og det faglige indhold i folkeskolens fag med henblik på videre uddannelse.

Målet er at give de tosprogede elever samme forudsætninger som andre elever for videre uddannelse og lyst til at lære mere med henblik på at kunne deltage i samfundets politiske, økonomiske, arbejdsmæssige, sociale og kulturelle liv med samme rettigheder og pligter som øvrige borgere. Målet er endvidere at forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre.

2.2. Tilegnelsen af dansk

Tilegnelsen af dansk som andetsprog forløber ikke på samme måde som udviklingen af modersmålet, idet eleven netop har et sprog, som eleven bygger videre på i tilegnelsen af andetsproget. Fra det tidspunkt barnet påbegynder sin andetsprogstilegnelse, starter den såkaldte intersprogsudvikling. Intersproget er det sprog, der udvikler sig mellem modersmålet og målsproget, det vil sige dansk i Danmark, og er et udtryk for den særlige måde, hvorpå barnet forstår og bruger det sprog, som det er i færd med at lære. Intersproget består af karakteristika fra både modersmålet og dansk. En analyse af elevens intersprog giver et indtryk af elevens sproglige forudsætninger og behov for støtte i dansk som andetsprog og er dermed et godt grundlag for tilrettelæggelsen af undervisningen i dansk som andetsprog.

Ud over elevens intersprogsudvikling er følgende faktorer også vigtige i tilegnelsesprocessen:

- elevens individuelle forudsætninger og alder,
- kammeratskabsrelationer i skolen og i fritiden,
- elevens modersmål,
- hjemmet og hele elevens miljø,
- tilrettelæggelsen af skolens undervisning og resurser.

Elever, som undervises i dansk som andetsprog, gennemgår en sprogudvikling på flere sprog. De tosprogede elever skal skaffe sig færdigheder, som danske elever forventes at have tilegnet sig, og derudover skal de sideløbende udvikle færdighederne og tilegne sig ny viden.

Basisfærdigheder, som omfatter dagligdags sprogbrug og kommunikation, kan normalt læres inden for et til to år, mens udbygning af færdigheder og beherskelse af et større begrebsapparat, herunder abstrakte begreber på dansk, tager længere tid.

Den særlige andetsprogspædagogiske opgave består i at støtte elevernes tilegnelse af dansk og sikre, at de får fagligt udbytte af undervisningen.

2.3. Fagområdet dansk som andetsprog

Dansk som andetsprog er beskrevet som et særligt fagområde i Fælles Mål for dansk som andetsprog, der omfatter både den tilegnelse, som finder sted, når dansk som andetsprog indgår som en del af den almindelige undervisning, og de situationer, hvor der er iværksat særskilt undervisning i dansk som andetsprog.

Der er fastsat følgende formål for faget dansk som andetsprog i § 18 i bekendtgørelsen om Fælles Mål, jf. bekendtgørelse nr. 663 af 18. maj 2015 om formål, kompetencemål og færdigheds- og vidensmål for folkeskolens fag og emner (Fælles Mål):

> "§ 18. Tosprogede elever skal i dansk som andetsprog udvikle sproglige kompetencer med udgangspunkt i deres samlede sproglige forudsætninger, sådan at eleverne kan forstå og anvende talt og skrevet dansk. Undervisningen skal knyttes tæt til skolens øvrige fag.
>
> Stk. 2. Faget dansk som andetsprog skal gøre eleverne bevidste om sprog og sprogtilegnelse med henblik på en aktiv og ligeværdig deltagelse i skole og samfund samt forberede til videre uddannelse.
>
> Stk. 3. Faget dansk som andetsprog skal styrke elevernes følelse af selvværd og fremme deres oplevelse af sprog som kilde til udvikling af personlig identitet."

Dansk som andetsprog gives som supplerende undervisning eller som basisundervisning, som der er udarbejdet særskilte kompetencemål og færdigheds- og vidensmål for. Der er dermed to sæt Fælles Mål for undervisningen i dansk som andetsprog: Dansk som andetsprog - supplerende undervisning og Dansk som andetsprog - basisundervisning.

Fælles for både dansk som andetsprog – basis og dansk som andetsprog – supplerende er kompetenceområderne:

- Læsning
- Skrivning
- Lytning
- Tale

Kompetenceområderne er basale sproglige færdighedsområder, der skal sikre, at tosprogede elever kan deltage i og få udbytte af folkeskolens undervisning på lige fod med andre elever, som gør dem i stand til at opnå så stor en faglig viden og indsigt som muligt i alle folkeskolens fag og emner. For yderligere indsigt i kompetencemål samt færdighed- og vidensmål henvises til EMU Danmarks Læringsportal, www.emu.dk. Her findes også Undervisningsministeriets undervisningsvejledninger for skolens fag og obligatoriske emner og de tværgående emner samt for børnehaveklassen, der kan give inspiration til undervisningen.

2.3.1. Dansk som andetsprog som en integreret del af den almindelige undervisning

Tosprogede elever deltager som udgangspunkt i skolens almindelige undervisning ligesom øvrige elever.

Folkeskolens undervisning skal gennem undervisningsdifferentiering tilrettelægges, så alle elever – herunder tosprogede – kan få udbytte af undervisningen ud fra elevens behov og forudsætninger, jf. folkeskolelovens § 18.

Tosprogede elevers tilegnelse af dansk foregår i vidt omfang inden for rammerne af den almindelige undervisning både i faget dansk og i andre fag.

Undersøgelser har vist, at undervisningen i fagene ofte tilrettelægges ud fra en forventning om, at alle elever møder med et bestemt ordforråd, som undervisningen bygger videre på. Det drejer sig typisk om ord og udtryk, som hverken kan kategoriseres som egentlige fagord eller som alment kendte ord, eksempelvis gavl på et hus eller kant på et bord. Dette ordforråd anvendes ofte uforklaret i undervisningen i forbindelse med introduktionen af nye fagudtryk. Det kan betyde, at tosprogede elever, som ikke har tilegnet sig dette ordforråd, ikke får det fulde udbytte af undervisningen. Elevernes sproglige forudsætninger må derfor medtænkes i den pædagogiske tilrettelæggelse af undervisningen i klassen.

Når det drejer sig om tosprogede elever med sproglige behov, så er deres sproglige udvikling en udvikling i dansk som andetsprog. Når undervisningen planlægges, skal der derfor både tages højde for målene for faget med den sproglige udvikling, som er knyttet hertil, og målene for dansk som andetsprog, hvor den dansksproglige udvikling er fastlagt.

Det er vigtigt at vurdere, om dansk som andetsprog som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen skal gives eleven ved undervisningsdifferentiering, gennem brug af andetsprogspædagogiske metoder, eller om eleven har et mere omfattende behov for supplerende undervisning i dansk som andetsprog, som nødvendiggør at tilknytte en ekstra underviser og eventuelt en opdeling af eleverne på hold eller ved enkeltmandsundervisning, jf. kapitel 5.

Det skal bemærkes, at tosprogede elevers sproglige udvikling i dansk som andetsprog er mere og anderledes end det tværgående emne *sproglig udvikling* i fagene fx ved en nyttiggørelse af modersmålet i den sproglige udvikling.

Sproglig udvikling er et tværgående emne og fokusområde i Fælles Mål og er som sådan indskrevet i alle obligatoriske fag. De sproglige læringsmål er indskrevet i hvert fag som obligatoriske kompetencemål og som færdigheds- og vidensmål med forskelligt fokus afhængigt af fagenes egenart. I fagenes undervisningsvejledninger står nærmere beskrevet, hvordan læringsmålene tænkes udmøntet i det konkrete fag. Samfundsfag har fx mål for sprog og skriftsprog og kalder sit vejledningsafsnit for sproglig udvikling, matematik har mål for kommunikation og har også en vejledningstekst for sproglig udvikling, mens de naturfaglige fag, som også har mål for kommunikation, benytter overskriften "kommunikation i naturfag" i vejledningerne for biologi, fysik/kemi, geografi samt natur/teknologi.

Med sproglig udvikling i fagene forpligtiger alle skolens undervisere sig på at undervise alle elever i fagenes sprog med det formål at understøtte elevernes faglige og sproglige udvikling. Underviseren skal altså ud over de faglige læringsmål for det pågældende fag også opstille sproglige mål eller faglige og sproglige mål i en kombination. I klasser med tosprogede elever skal de sproglige mål tage højde for tosprogede elevers sproglige udvikling.

2.3.2. Dansk som andetsprog uden for rammerne af den almindelige undervisning

Visse tosprogede elever, som er optaget i en almindelig klasse, har behov for, at den supplerende undervisning i dansk som andetsprog også gives uden for klassens rammer. Supplerende undervisning i dansk som andetsprog, der ikke kan foregå som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen, skal som udgangspunkt foregå som særskilt undervisning i den tid, der er afsat til understøttende undervisning eller uden for den almindelige undervisningstid. Dog skal man være opmærksom på, at der kan være tosprogede elever, som på grund af utilstrækkeligt dansk har behov for, at undervisningen i dansk som andetsprog i visse fag eller dele af fag foregår parallelt med klassens undervisning. Det skal dog understreges, at det er undtagelsen, at eleverne tages ud af den almindelige undervisning.

Supplerende undervisning i dansk som andetsprog skal gives i et omfang og med en varighed, der modsvarer den enkelte elevs forudsætninger og behov, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 4. Eleverne skal løbende vurderes i forhold til Fælles Mål for faget dansk som andetsprog og skolens øvrige fag. Vurderingerne danner baggrund for organisering og tilrettelæggelse af undervisningen i dansk som andetsprog og skolens øvrige fag, som koordineres tæt, så elevernes dansktilegnelse finder sted samtidig med den faglige udvikling.

Der er som nævnt udarbejdet Fælles Mål for dansk som andetsprog – supplerende. De nærmere organisatoriske forhold er beskrevet under kapitel 5.

I de tilfælde, hvor en elev ved optagelsen i skolen kan for lidt dansk til at kunne deltage i den almindelige undervisning i klassen, skal der gives basisundervisning i dansk som andetsprog, for eksempel i modtagelsesklasser målrettet sent ankomne unge. Formålet med denne basisundervisning i dansk som andetsprog er, at det videre skoleforløb kan baseres på skolens almindelige undervisning.

Basisundervisningen henvender sig til elever, som netop er ankommet til Danmark, og som ikke har de fornødne sproglige kompetencer, der skal til for at kunne få et meningsfyldt fagligt udbytte af den almindelige undervisning.

Der er udarbejdet mål for basisundervisningen i børnehaveklassen og 1.-9. klassetrin og for basisundervisningen i 10. klasse.

Reglerne om supplerende undervisning henholdsvis basisundervisning i dansk som andetsprog uddybes i kapitel 5 og 6.

3. Undervisningspligt

3.1. De almindelige bestemmelser

Efter folkeskolelovens § 32 er ethvert barn, der bor her i landet, undervisningspligtig, medmindre det er omfattet af bestemmelser om undervisningspligt i anden lovgivning. Det samme gælder børn, der skal opholde sig her i landet i mindst 6 måneder.

Det betyder, at alle børn, der bor her i landet, er omfattet af folkeskolelovens regler om undervisningspligt. Undervisningspligten kan blandt andet opfyldes i folkeskolen, i en fri grundskole eller som hjemmeundervisning. Efter 7. klassetrin kan undervisningspligten også opfyldes ved blandt andet at deltage i undervisning, der svarer til folkeskolens, på en godkendt efterskole, en fri fagskole samt ved deltagelse i heltidsundervisning i den kommunale ungdomsskole.

Børn, der skal opholde sig her i landet i mindst seks måneder, er ligeledes omfattet af folkeskolelovens regler om undervisningspligt. Det gælder, uanset om barnet er dansk statsborger eller har statsborgerskab i et andet land. Det afgørende er, at barnets ophold er bestemt til at vare i mindst seks måneder. Er opholdet oprindelig ikke bestemt til at vare i mindst seks måneder, indtræder undervisningspligten først fra det tidspunkt, hvor det senere viser sig at skulle vare i mindst seks måneder.

Seks måneders-kravet i folkeskoleloven skal generelt fortolkes til gavn for barnet, da det er folkeskolens opgave at sikre grunduddannelse til alle børn her i landet. Kravet skal endvidere ses i sammenhæng med FN's børnekonvention, hvorefter staterne skal gøre grunduddannelse tvungen og gratis tilgængelig for alle.

Folkeskolelovens regler om undervisningspligt gælder ikke, hvis et barn er omfattet af undervisningspligt i medfør af udlændingelovens § 42 g om børn af asylansøgere. Børn, for hvem der er indgivet ansøgning om opholdstilladelse på andet grundlag end asyl, er ikke omfattet af udlændingelovgivningens regler om undervisningspligt. Disse børn anses derfor for omfattet af den almindelige undervisningspligt i henhold til folkeskoleloven.

Tosprogede børn, som bor eller forventes at opholde sig i Danmark i mindst seks måneder, er omfattet af de almindelige regler om ret og pligt til undervisning. Statsborgerskab er uden betydning i forhold til undervisningspligten.

3.2. Særlige tilfælde

3.2.1. Børn, som ansøger om asyl

Der er i udlændingelovens § 42 g fastsat en særlig undervisningspligt for børn af asylansøgere. Bestemmelsen er indsat i 1996 blandt andet på baggrund af FN's børnekonvention, hvorefter alle børn, som er undergivet en medlemsstats jurisdiktion, skal være omfattet af undervisningspligt. Undervisningen af disse børn, som almindeligvis opholder sig i asylcentre, udføres af en indkvarteringsoperatør efter aftale med Udlændingestyrelsen. Indkvarteringsoperatøren kan i samarbejde med kommunerne indgå aftale om, at asylansøgerbørn modtager undervisning i folkeskolen.

Hvis asylansøgere får opholdstilladelse, skal børnene straks optages i folkeskolen.

3.2.2. Børn, som søger om opholdstilladelse på andet grundlag end asyl

Gruppen består navnlig af børn, for hvem der er indgivet ansøgning om opholdstilladelse på grundlag af familiesammenføringsreglerne. Disse børn, der typisk har ophold hos en herboende familie, er ikke omfattet af den særlige undervisningspligt i medfør af udlændingeloven. De er derfor omfattet af undervisningspligten efter folkeskoleloven.

Det er en betingelse for optagelse i folkeskolen, at barnet må forventes at skulle opholde sig her i landet i

mindst seks måneder. I forhold til vurderingen af dokumentation for opholdet er det væsentligt at fremhæve, at seks måneders-kravet alene bygger på en antagelse om det fremtidige ophold, og at der bør foretages en lempelig fortolkning til fordel for barnet. Ved skolestart skal der fremlægges dokumentation, der kan sandsynliggøre, at barnet vil opholde sig i Danmark i de kommende seks måneder. I den sammenhæng må det anses for tilstrækkeligt, at der fremlægges dokumentation for, at der er indgivet en ansøgning om opholdstilladelse for barnet.

3.2.3. Børn med kortere ophold i Danmark

Er opholdet i Danmark bestemt til eller må forventes at vare mindre end seks måneder, er der intet til hinder for, at de kommunale skolemyndigheder kan imødekomme ønsker om midlertidig optagelse i folkeskolen. Det samme gælder, hvis varigheden af opholdet ikke er bestemt på forhånd. Det anbefales normalt at imødekomme sådanne anmodninger, når der ses bort fra børn, som har kortvarige ferieophold i Danmark.

3.2.4. Sent ankomne elever

Med betegnelsen sent ankomne elever tænkes på flygtninge/indvandrere, som kommer til Danmark som unge mennesker fra 14-årsalderen eller senere. Disse unge står i en særlig situation i forhold til skolegang, uddannelse og beskæftigelse. De kan på grund af deres sene ankomst til Danmark have vanskeligt ved at nå at erhverve de kompetencer, der almindeligvis forventes for at kunne påbegynde en ungdomsuddannelse på lige fod med andre unge. Sådanne elever kan derfor med fordel starte i folkeskolen.

Er den unge under 18 år, og har vedkommende ikke i udlandet gennemgået en grundskoleundervisning eller en undervisning, der svarer til 10. klasse, har den unge krav på optagelse i folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 20, stk. 1. Der vil kunne oprettes udvidede modtagelsesklasser på 8.-10. klassetrin for tosprogede elever, der er flyttet til Danmark, efter at de er fyldt 14 år, se herved kapitel 6 afsnit 6.3.

For så vidt angår unge tosprogede udlændinge, der er over 18 år, som ikke kan optages i folkeskolen, hvor kommunen vurderer, at et grundskoletilbud er det mest relevante undervisningstilbud, skal dette foregå i kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning for tosprogede børn og unge eller i regi af ungdomsskolen, jf. bemærkningerne til lov nr. 614 af 8. juni 2016 om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge og ungdomsskoleloven. Kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning for tosprogede børn og unge er nærmere omtalt i kapitel 13.

I tilfælde hvor der lokalt er langt til voksenundervisningstilbud, kan kommunalbestyrelsen dog træffe beslutning om, at enkelte voksne skal have mulighed for at deltage i folkeskolens undervisning på 8.-10. klassetrin. Kommunalbestyrelsen kan således i henhold til folkeskolelovens §§ 3, stk. 8, og 19 i, stk. 1, hvor geografiske eller andre særlige forhold taler derfor, (i begrænset omfang) tilbyde voksne over 18 år at deltage i folkeskolens undervisning på 8.-10. klassetrin. Kommunalbestyrelsen fastsætter i givet fald generelle retningslinjer herfor, jf. folkeskolelovens § 40, stk. 2, nr. 6. Skolebestyrelsen godkender i så fald inden for disse retningslinjer, om voksne skal kunne deltage i skolens undervisning på 8. og 9. klassetrin samt i 10. klasse og fastsætter principper herfor, jf. folkeskolelovens § 44, stk. 5.

Det skal bemærkes, at bestemmelsen i folkeskolens § 3, stk. 8, i nogle kommuner er blevet forstået som bred hjemmel til i større omfang at tilbyde unge udlændinge over 18 at deltage i folkeskolens undervisning i udvidede modtagelsesklasser. Det fremgår imidlertid klart af forarbejderne til bestemmelsen, at det som nævnt kun er hensigten at lade et begrænset antal voksne over 18 år deltage i folkeskolens undervisning på de ældste klassetrin i tilfælde, hvor der er langt til voksenundervisningstilbud (jf. bemærkningerne til bestemmelsen i lovforslag nr. 130 fremsat den 22. januar 2003 - forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen (Bedre indskoling og styrkelse af fagligheden i folkeskolens undervisning), som vedtaget ved lov nr. 300 af 30. april 2003). Bestemmelsen giver således ikke mulighed for i større omfang at tilbyde unge udlændinge over 18 at deltage i undervisningen i folkeskolens udvidede modtagelsesklasser (dvs. modtagelsesklasser på 8.-10. klassetrin for tosprogede elever, der er flyttet til Danmark, efter de er fyldt 14 år).

3.3. Undervisningspligtens indtræden

Efter folkeskolelovens § 34, stk. 1, indtræder undervisningspligten den 1. august i det kalenderår, hvor barnet fylder 6 år. Pligten ophører igen den 31. juli ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin. Undervisningspligten ophører dog senest den 31. juli i det kalenderår, hvor barnet fylder 17 år eller har afsluttet uddannelse, der er ligestillet med grundskolen.

Kommunen er forpligtet til at tilbyde alle børn og unge under 18 år i kommunen, som ikke i udlandet har gennemgået en grundskoleundervisning og en undervisning, der svarer til 10. klasse, optagelse i folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 20, stk.1.

Der er således lidt forskel på, hvornår man har pligt til at lade sig undervise i folkeskolen, og hvornår man har krav på undervisning.

For børn i den undervisningspligtige alder, som ankommer fra udlandet, og som skal opholde sig i Danmark i mere end 6 måneder, indtræder undervisningspligten i princippet, straks efter at barnet er ankommet til Danmark. Det kan dog tillades, at skolegangen udskydes for en kort periode, fx hvis familien skal have tid til at finde fast bolig.

Kommunens forpligtelse til at etablere undervisning, herunder undervisning i dansk som andetsprog, for tilflyttede tosprogede børn indtræder straks efter tilflytningen.

3.4. Elevers fravær fra undervisningen

Folkeskolens almindelige regler, herunder ordensregler og mødepligt, gælder også for de tosprogede elever. Der henvises for så vidt angår spørgsmålet om mødepligt og fravær til bekendtgørelse nr. 696 af 23. juni 2014 om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen. Skolelederen skal straks give meddelelse til kommunen om fravær, hvis skolen får oplysning om, at en elev uden tilladelse opholder sig eller kan formodes at opholde sig i udlandet, og senest når en elev har været fraværende i en uge.

De tosprogede elever skal deltage i undervisningen i alle obligatoriske fag, jf. dog bekendtgørelsens § 5, stk. 1, om fritagelse fra et fag. Her er det fastsat, at en elev med forældrenes samtykke i ganske særlige tilfælde kan fritages for undervisningen i et fag, dog ikke dansk og matematik, hvis det skønnes umuligt at afhjælpe elevens vanskeligheder gennem supplerende undervisning, jf. folkeskolelovens § 5, stk. 5. Det er en betingelse, at eleven får anden undervisning i stedet.

4. Skolens optagelse af tosprogede børn og beslutning om sprogstøtte, jf. bekendtgørelsens § 2

4.1. Optagelse

Børn placeres på det klassetrin, der svarer til deres skolealder, jf. folkeskolelovens § 12, stk. 1. Hvis det er til barnets bedste, kan de dog efter samråd med forældrene placeres et klassetrin under deres skolealder eller rykkes et klassetrin op. Indplacering af en elev på et lavere klassetrin må ikke være en undskyldning for ikke i tide at tilbyde specialundervisning, jf. lovens § 3, stk. 2, supplerende undervisning m.v. til skoleskiftere eller andre med behov for midlertidig faglig støtte, jf. lovens § 5, stk. 6, samt for tosprogede elevers vedkommende undervisning i dansk som andetsprog, jf. lovens § 5, stk. 7.

Forud for en beslutning om klassetrinsindplacering på et andet klassetrin end, hvad der følger af elevens skolealder, vil der skulle foretages en pædagogisk vurdering af elevens undervisningsbehov. Det er op til lokal beslutning at tilrettelægge den pædagogiske vurdering, herunder om der skal indgå testmaterialer i vurderingen, og om pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) skal inddrages. Forældrene har ret til at få inddraget PPR, hvis det ønskes. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed. Skolelederen skal træffe afgørelsen efter et samlet skøn, der inddrager barnets pædagogiske behov samt sociale relationer. I skolelederens vurdering skal indgå eventuelt behov for specialundervisning m.v., hvis klassetrinsindplaceringen ikke ændres. Skolelederen kan vægte sociale hensyn tungere og således vælge ikke at placere en elev på et lavere eller højere klassetrin, selvom rent indlæringsmæssige hensyn kunne tale herfor.

4.2. Henvisning til undervisning i dansk som andetsprog

Folkeskolelovens § 5, stk. 6, 1. pkt., fastsætter, at der i fornødent omfang gives undervisning i dansk som andetsprog til tosprogede børn i grundskolen.

Det betyder, at undervisningen i dansk som andetsprog skal gives i et omfang og af en varighed, der modsvarer den enkelte elevs behov og forudsætninger.

Ved optagelsen af en tosproget elev skal der tages stilling til, om eleven har behov for sprogstøtte, og i givet fald hvordan eleven skal gives undervisning i dansk som andetsprog. Beslutningen herom træffes af skolens leder med fornøden inddragelse af sagkyndig bistand og efter samråd med forældrene og eleven.

Til tosprogede elever, som er i stand til at deltage i den almindelige undervisning i klassen, gives der supplerende undervisning i dansk som andetsprog efter bekendtgørelsens § 3. Tosprogede elever, hvis behov for sprogstøtte betyder, at de ikke ved optagelsen kan deltage i den almindelige undervisning i klassen med et tilstrækkeligt udbytte, skal gives basisundervisning i dansk som andetsprog efter bekendtgørelsens § 4.

Til vurdering af elevens sproglige udvikling ved skolestart og skoleskift, herunder om eleven har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte i form af undervisning i dansk som andetsprog, kan kommunerne blandt andet gøre brug af de sprogscreeningsmaterialer, som Undervisningsministeriet og Socialstyrelsen har stillet til rådighed: sprogpakken.dk og *Vis hvad du kan* på http://static.uvm.dk/publikationer/2007/sprogscreening.

Undervisningsministeriet er desuden i færd med at få udviklet et afdækningsmateriale, der kan hjælpe kommuner og skoler i forhold til en vurdering af nyankomne elevers sproglige og faglige kompetencer ved optagelsen i modtagelsestilbud og den løbende vurdering af elevernes sproglige udvikling. Afdækningsmaterialet, der bliver stillet til rådighed for kommuner og skoler, forventes være klart i skoleåret 2017/2018.

Skolens leder inddrager i fornødent omfang sagkyndig bistand bl.a. ved beslutningen om, hvorvidt barnet vil

kunne deltage i undervisningen i en almindelig klasse med supplerende undervisning i dansk som andetsprog, jf. bekendtgørelsens § 3, eller skal gives basisundervisning i dansk som andetsprog eksempelvis i en modtagelsesklasse, jf. bekendtgørelsens § 4.

Den sagkyndige vurdering bør foretages af en person, som har den fornødne faglige viden om dansk som andetsprog og om børns generelle sprogudvikling. Det er vigtigt, at den sagkyndige i vurderingen har for øje, at eleven er i gang med en sproglig udvikling på både modersmålet og dansk. Eleven har således en viden om sprog, som det gør brug af i den fortsatte tilegnelse af dansk. Derfor kan det være nyttigt at inddrage tosproget personale, som kan vurdere elevens sproglige kompetencer på modersmålet til brug for en vurdering af elevens samlede sproglige kompetence.

Forældrene skal inddrages i beslutningen om henvisning til dansk som andetsprog. Det er afgørende, at forældrene orienteres om foranstaltningerne for undervisningen i dansk som andetsprog, samt om betydningen af, at deres barn deltager i denne. Det er tillige af stor betydning at sikre forældrenes opbakning, da det er afgørende for elevernes motivation samt for deres tilegnelse af dansk og det faglige udbytte, at skole og hjem samarbejder herom.

4.3. Den løbende vurdering af behovet for undervisning i dansk som andetsprog

Det undervisende personale, der er knyttet til klassen, må til stadighed følge udviklingen i tilegnelsen af dansk hos de tosprogede elever. Det kan bl.a. gøres ved, at underviseren meget præcist beskriver elevens sproglige kompetencer i forhold til de fire kompetenceområder i Fælles Mål for dansk som andetsprog over en længere periode. Hvis det skønnes, at en elev har behov for undervisning i dansk som andetsprog, der går ud over rammerne for klassens almindelige undervisning, inklusiv særlige støtteforanstaltninger og lignende i klassen, må klasseteamet give indstilling herom til skolens leder.

Det kan være en fordel at inddrage kollegaer med særlige kvalifikationer i dansk som andetsprog i disse vurderinger. Det kan for eksempel være kollegaer fra skolens sprogcenter, hvis et sådant findes.

Undervisningen i dansk som andetsprog skal gives i et omfang og af en varighed, der modsvarer den enkelte elevs behov og forudsætninger.

Eleverne skal løbende vurderes i forhold til Fælles Mål for faget dansk som andetsprog og skolens øvrige fag med henblik på at vurdere, om der stadig er et behov for undervisning i dansk som andetsprog. Undervisningen skal opretholdes, så længe behovet findes.

Som nævnt ovenfor udvikler Undervisningsministeriet et afdækningsmateriale, der bl.a. kan hjælpe kommuner og skoler i den løbende vurdering af nyankomne elevers sproglige udvikling. Afdækningsmaterialet forventes at blive stillet til rådighed i skoleåret 2017/2018.

Til brug for vurderingen af tosprogede elevers sproglige udvikling undervejs i skoleforløbet kan der desuden suppleres med de frivillige nationale test i dansk som andetsprog på 5. og 7. klassetrin. Testene kan supplere de obligatoriske test, som eleverne skal gennemføre i udvalgte fag og på bestemte klassetrin, med henblik på at vurdere, om der fortsat er behov for undervisning i dansk som andetsprog.

4.4. Tosprogede børns forudsætninger i dansk ved optagelsen i skolen

Børn, som er opvokset i Danmark
Mange af de tosprogede børn er født og opvokset her i landet og har modtaget obligatorisk sprogstimulering i op til tre år, hvis der har været behov herfor.

Hensigten med obligatorisk sprogstimulering er at sikre, at alle tosprogede børn kan påbegynde skolegangen uden sprogmæssige problemer. Færre vurderes at have behov for basisundervisning, hvis de har deltaget i obligatorisk sprogstimulering.

Børn, som er tilflyttet Danmark umiddelbart inden optagelsen i folkeskolen
Børnene har almindeligvis ikke noget forhåndskendskab til dansk og skal derfor have basisundervisning i dansk som andetsprog, jf. bekendtgørelsens § 4.

Eleverne kan dog have fået danskundervisning i en eventuel asylfase afhængig af asylfasens længde. Disse elever er kommet i gang med tilegnelsen af basisfærdigheder på dansk. Elevernes behov for særlig undervisning i dansk som andetsprog må vurderes i det konkrete tilfælde.

5. Supplerende undervisning i dansk som andetsprog, jf. bekendtgørelsens § 3

5.1. Indholdet af den supplerende undervisning

Dansk som andetsprog er et fag i folkeskolens fagrække. Supplerende undervisning i dansk som andetsprog gives til tosprogede elever, som er i stand til at deltage i den almindelige undervisning i klassen.

Den supplerende undervisning er dermed beregnet for elever, som har sproglige forudsætninger for at kunne deltage i den almindelige undervisning i klassen, eventuelt med særlige støtteforanstaltninger og lignende i klassen, men som alligevel har behov for undervisning i dansk som andetsprog, jf. formålet med faget.

Undervisningen tilrettelægges under hensyn til Fælles Mål for de enkelte fag og obligatoriske emner, herunder de sproglige mål i fagene, samt Fælles mål for faget dansk som andetsprog – supplerende. jf. § 18 og bilag 18 i bekendtgørelse nr. 663 af 18. maj 2015 om formål, kompetencemål og færdigheds- og vidensmål for folkeskolens fag og emner (Fælles Mål).

5.2. Organiseringsformer

I en undersøgelse af den danske folkeskole peger OECD på, at det er en særdeles uhensigtsmæssig løsning, at tosprogede elever er nødt til at udeblive fra timer i andre fag for at drage nytte af den ekstra hjælp i dansk som andetsprog.

På den baggrund er reglerne om undervisning i dansk som andetsprog fastsat efter en model, hvor elever kun tages ud af klassens undervisning (i fagene) i det omfang, det er absolut nødvendigt.

Undervisning i dansk som andetsprog gives derfor først og fremmest som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen. Denne undervisning kan efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, organiseres på to måder;

1. som en dimension i den almindelige undervisning, eller
2. på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning.

Kan supplerende undervisning i dansk som andetsprog ikke alene gives som en integreret del af undervisningen, gives den også som særskilt undervisning i tiden til understøttende undervisning eller uden for almindelig undervisningstid, så eleven ikke går glip af den undervisning i fagene, der finder sted i klassen, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2. Gives undervisning uden for almindelig undervisningstid, kan en elev i særlige tilfælde overstige loftet over den højeste samlede undervisningstid på 1.400 timer om året.

Kun hvis en elev ikke vil få tilstrækkeligt udbytte af at deltage i den almindelige undervisning i klassen, selv om der ydes støtte i klassen, gives den supplerende undervisning i dansk som andetsprog i visse fag eller dele af et fag parallelt med den almindelige undervisning, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3

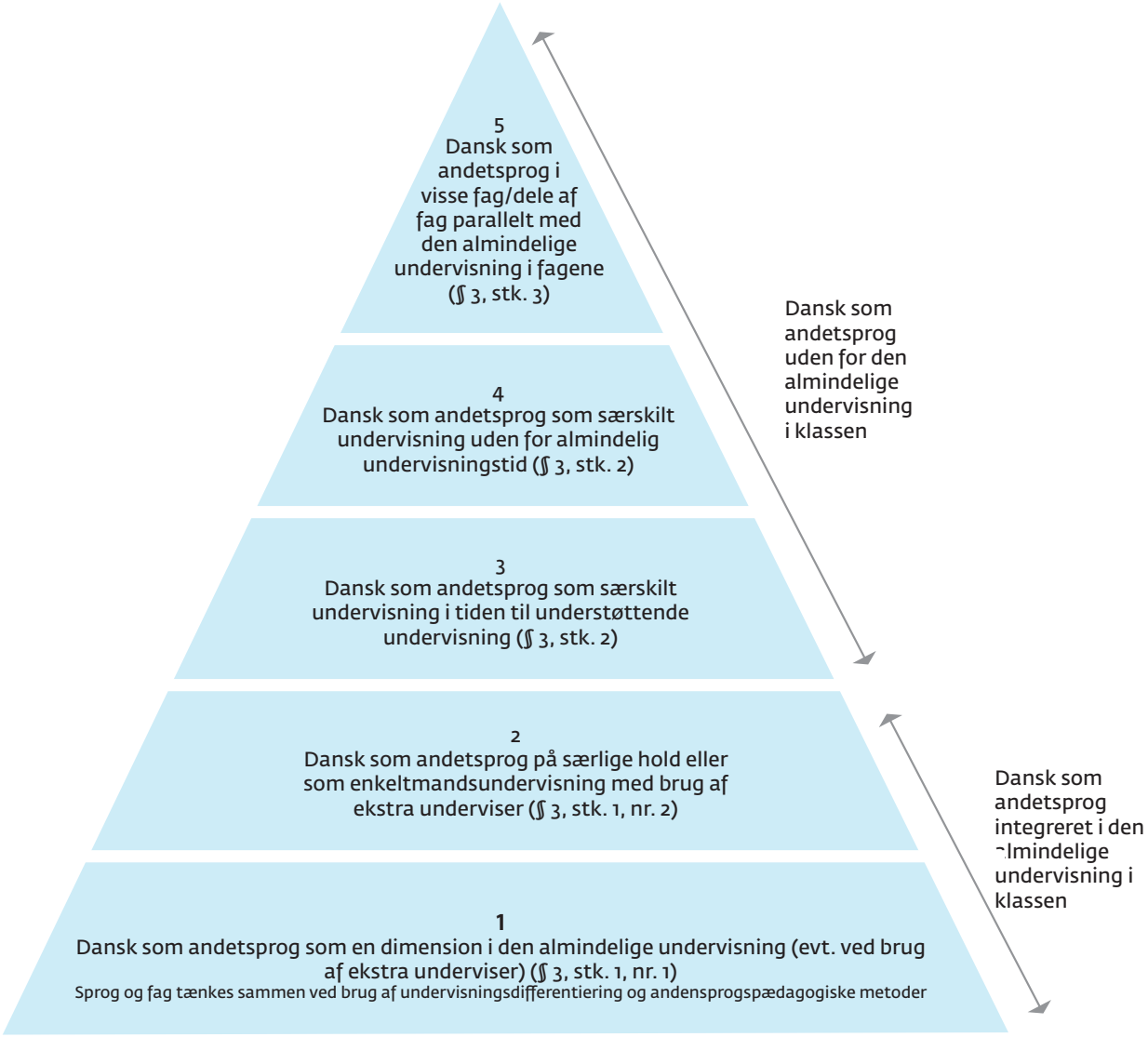

Det betyder, jf. figuren ovenfor, at supplerende undervisning i dansk som andetsprog i videst muligt omfang gives som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen ved brug af undervisningsdifferentiering, sprogbaserede- og andetsprogspædagogiske metoder samt ved tilknytning af ekstra underviser, når dette er nødvendigt. Har eleven derudover behov, skal denne undervisning gives inden for den tid, der er afsat til understøttende undervisning eller uden for den almindelige undervisningstid. Kun hvis elevens sproglige formåen gør det nødvendigt, gives den supplerende undervisning uden for klassens rammer i tiden til undervisning i fagene.

De forskellige niveauer kan kombineres på forskellige måder, alt efter hvad der er mest hensigtsmæssigt for eleven.

Afhængig af den enkelte elevs sproglige forudsætninger på dansk kan supplerende dansk som andetsprog således organiseres på flere måder:

Dansk som andetsprog som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen

a. Undervisningen i dansk som andetsprog tilrettelægges som en dimension i undervisningen i klassen, hvor underviserne tilrettelægger undervisningen i overensstemmelse med princippet om undervisningsdifferentiering, sprogbaserede - og andetsprogspædagogiske metoder, der tager højde for, at eleven tilegner sig dansk og det pågældende fags indhold sideløbende (evt. ved brug af ekstra underviser).

b. Undervisningen i dansk som andetsprog tilrettelægges som ovenstående. Derudover kan en ekstra underviser tilknyttes undervisningen for at supplere fagundervisningen med dansk som andetsprog på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning.

Dansk som andetsprog som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen og derudover særskilt undervisning i dansk som andetsprog

c. Undervisningen i dansk som andetsprog tilrettelægges som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen, jf. punkt a og b. Derudover gives særskilt undervisning i dansk som andetsprog i tiden til understøttende undervisning.

d. Undervisningen i dansk som andetsprog tilrettelægges som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen, jf. punkt a og b. Derudover gives undervisning i dansk som andetsprog uden for den almindelige undervisningstid.

e. Undervisningen i dansk som andetsprog tilrettelægges som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen, jf. punkt a og b. Derudover gives særskilt undervisning i dansk som andetsprog i tiden til understøttende undervisning eller helt uden for undervisningstiden. I tillæg hertil gives undervisning i dansk som andetsprog i visse fag eller dele af et fag, hvor det er nødvendigt parallelt med den almindelige undervisning i fagene.

5.2.1. Undervisningen i dansk som andetsprog som en dimension i den almindelige undervisning

Ved tilrettelæggelsen af klassens undervisning må der tages hensyn til, at der i klassen findes tosprogede elever med behov for støtte i sprogtilegnelsen sideløbende med den faglige tilegnelse.

Det gælder fx i forbindelse med den begyndende læseundervisning, hvor det er vigtigt at være opmærksom på, at læsetilegnelsen finder sted på andetsproget for de tosprogede elever. Derfor er det nyttigt at organisere læseundervisningen, så eleven får mange forskellige sanseindtryk til støtte for indholdsforståelsen.

Hvis eleven ikke har et stort behov for undervisning i dansk som andetsprog, vil dette behov kunne imødekommes ved, at klassens undervisere differentierer undervisningen i overensstemmelse med andetsprogspædagogiske metoder. Sådanne metoder tager højde for, at eleven tilegner sig dansk og det pågældende fags indhold sideløbende.

Der kan fx tilknyttes en ekstra underviser – eventuelt tosproget – i undervisningen, der har særlige kvalifikationer inden for dansk som andetsprog. Underviseren kan supplere undervisningen med yderligere undervisningsdifferentiering. Når der tilknyttes en ekstra underviser til klassen, beror det på, at eleverne er vurderet til at have et mere omfattende behov for sprogstøtte for at kunne få det fulde udbytte af undervisningen

Det er væsentligt, at alle undervisere påtager sig ansvar for undervisningen af tosprogede elever i fagundervisningen og den øvrige undervisning. Det er i den sammenhæng vigtigt, at underviseren vælger aktiviteter, der understøtter elevernes sproglige udvikling, så de bl.a. tilegner sig sproglige kompetencer inden for fagene. Undervisningen afvikles i klassen med passende hensyn til elevernes sproglige formåen. Det betyder, at undervisningen tilrettelægges under hensyn til Fælles Mål for det enkelte fag og obligatoriske emne, herunder de sproglige mål for det pågældende fag, samt Fælles mål for faget dansk som andetsprog – supplerende.

I de kommuner, hvor man har valgt at ansætte tosprogede undervisere, er det muligt at nyttiggøre elevernes modersmål i fagundervisningen, særligt med det sigte at eleven lærer dansk og samtidig tilegner sig det faglige indhold i fagene. I undervisningen kan den tosprogede underviser give forklaringer eller komme med uddybninger om det faglige indhold, som klassen arbejder med, på elevens modersmål og på denne vis bidrage til, at eleven får det fulde udbytte af undervisningen.

5.2.2. Undervisningen i dansk som andetsprog på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning som en del af den almindelige undervisning

Kan elevens behov for undervisning i dansk som andetsprog ikke imødekommes alene ved, at undervisningen i dansk som andetsprog gives som en dimension i den almindelige undervisning, herunder ved undervisningsdifferentiering m.v., skal undervisningen i dansk som andetsprog gives på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning ved tilknytning af en ekstra underviser – eventuelt tosproget – der har særlige kvalifikationer inden for dansk som andetsprog.

Undervisningen i dansk som andetsprog, som bliver tilrettelagt i samarbejde mellem en dansk som andetsprogs-underviser og de øvrige undervisere i klassen, kan støtte det faglige indhold i klassen eller på årgangen, ved for eksempel at arbejde med ordforråd relateret til et bestemt tema med læseforståelse i forbindelse med læsning af en roman. Elever, som har behov for en mere intensiv udvikling af deres andetsprogskompetence, skal dog også tilbydes supplerende undervisning i dansk som andetsprog uafhængigt af klassens arbejde, jf. afsnit 5.2.3.

Vurderingen af behovet for en ekstra underviser, som underviser i dansk som andetsprog på særlige hold eller enkeltmandsundervisning, tager udgangspunkt i elevens behov for supplerende undervisning, og hvor meget der kan nås inden for rammerne af undervisningsdifferentiering, sproglig udvikling m.m. Når eleverne undervises i dansk som andetsprog på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning, beror det på, at eleverne er vurderet til at have et mere omfattende behov for sprogstøtte for at kunne få det fulde udbytte af undervisningen.

5.2.3. Undervisningen i dansk som andetsprog i tiden til understøttende undervisning eller uden for den almindelige undervisningstid

Tilegnelsen af dansk som andetsprog som led i den almindelige klasseundervisning må for mange af de tosprogede elever i perioder suppleres med undervisning uden for klassens almindelige undervisning i fagene. Det kan ske før eller efter undervisningstid eller i eventuelle mellemtimer eller i tiden til understøttende undervisning. Dog om muligt ikke på en måde så tosprogede elever ikke kan deltage i faglige aktiviteter i den understøttende undervisning, med mindre aktiviteterne i den understøttende undervisning tilrettelægges som en integreret del af dansk som andetsprogsundervisning. Bekendtgørelsens § 3, stk. 2, 1. pkt. fastsætter, at undervisning i dansk som andetsprog, der ikke kan foregå som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen, skal foregå i tiden til understøttende undervisning eller uden for den almindelige undervisningstid.

På baggrund af en sprogvurdering er det en individuel vurdering af elevens sproglige behov, som ligger til grund for beslutningen om, hvorvidt en sådan undervisning er nødvendig. Det er vigtigt, at undervisningen i dansk som andetsprog, som ligger uden for den almindelige undervisning i fagene, koordineres med undervisningen i de øvrige fag.

Undervisningstiden kan for disse elever i særlige tilfælde overstige det i folkeskolelovens § 14 b, stk. 2, 1. pkt., fastsatte loft over den højeste samlede undervisningstid på 1.400 timer i et skoleår, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2, 2. pkt.

5.2.4. Undervisningen i dansk som andetsprog i visse fag eller dele af et fag parallelt med den almindelige undervisning i fagene

Nogle tosprogede elever kan dog have behov for, at undervisningen i dansk som andetsprog tilrettelægges uden for klassen samtidig med undervisningen i fagene, på grund af et utilstrækkeligt dansk.

> Tosprogede elever, der på grund af omfanget af behovet for sprogstøtte ikke vil få tilstrækkeligt udbytte af at deltage i den almindelige undervisning i klassen, selv om der ydes støtte i klassen, kan gives undervisning i dansk som andetsprog i visse fag eller dele af et fag parallelt med den almindelige undervisning, jf. § 3, stk. 3, i bekendtgørelsen.

Det kan for eksempel dreje sig om en elev, som er udsluset fra en modtagelsesklasse, og som stadig har et meget stort behov for støtte i tilegnelsen af det danske sprog. Her kan det være vurderingen, at eleven ikke vil få tilstrækkeligt udbytte af at deltage i klassens undervisning til trods for de mulige organiseringsformer, som er beskrevet i afsnit 5.2.1.– 5.2.3., og at det derfor ikke giver mening at give særskilt undervisning i dansk som andetsprog alene i tiden til understøttende undervisning eller uden for den almindelige undervisningstid.

Undervisningen i dansk som andetsprog i visse fag eller dele af et fag, som gives parallelt med den almindelige undervisning, finder sted på hold eller gives som enkeltmandsundervisning. Enkeltmandsundervisning gives normalt kun i tilfælde, hvor en elev ikke kan undervises sammen med andre elever med tilsvarende behov.

> Det er afgørende for de tosprogede elevers sproglige og faglige udvikling, at sprogundervisningen i dansk som andetsprog koordineres med den faglige udvikling, så eleverne ikke sakker bagud, mens de modtager sprogundervisning uden for klassen.

5.3. Sprogcenter og vejledning i dansk som andetsprog

Ordninger, hvor der tildeles et team af undervisere (ressourcepersoner) et antal årlige timer til supplerende undervisning i dansk som andetsprog, kaldes ofte et sprogcenter. Der tillægges typisk centret et lokale med relevante undervisningsmaterialer, således at holdundervisning placeres her. De pågældende undervisere kan tillige gå ud i klassen og give støtte der, jf. ovenfor. Hvis undervisningen gives i klassen som en tolærerordning, er det vigtigt, at underviserne på forhånd har gjort sig klart, hvordan andetsprogsundervisningen skal praktiseres, så eleverne får en målrettet undervisning i dansk som andetsprog.

Det er en fordel, hvis de involverede undervisere har forholdsvis mange timer i centret. Herved opnås mulighed for en fleksibel udnyttelse af resurserne til de tosprogede elever. Underviserne i sprogcentrene kan ud over selve undervisningen være vejledende og informerende over for det øvrige undervisende personale på skolen vedrørende dansk som andetsprog i alle faglige og sociale aktiviteter på alle klassetrin. Sprogstøttecentrene kan blandt andet medvirke til sproglig udvikling i fagene og til;

- At sikre de tosprogede elever et mere målrettet undervisningstilbud til hjælp for deres sproglige udvikling.
- At sikre en udvikling af undervisningskompetencen på hele skolen i forhold til at medtænke dansk som andetsprog og sproglig udvikling i alle fag og aktiviteter.
- At udvikle et fagligt kraftcenter, som kan være rådgivende og initiativtagende i forhold til undervisning af skolens tosprogede elever.
- At undervisningen i dansk som andetsprog på skolen kan opbygges fleksibelt, hvilket for eksempel vil sige, at sprogstøttecentrets tilbud om kurser kan tilgodese forskellige behov hos de tosprogede elever.
- At opbygge en materialesamling, som er specielt velegnet til undervisning i dansk som andetsprog.
- At foretage og rådgive om sprogvurderinger af tosprogede elever.
- At understøtte den systematiske opfølgning på elevernes sproglige udvikling, brug af test og evaluering.

Brugen af ressourcepersoner kan organiseres på forskellige måder. Ressourcepersoner eller vejledere i dansk som andetsprog kan fx:

- Have fokus på de elever, der skal modtage den supplerende undervisning i dansk som andetsprog. Ressourcen anvendes så direkte til undervisning af eleverne, men skaber ikke praksisudvikling for andre lærere.
- Rådgive og formidle faglig viden til kolleger. Kollegerne omsætter så denne viden til egen undervisning.
- Vejlede og agere sparringsperson i en samskabende proces med kolleger, hvilket kan være med til at sikre spredning af kompetencer.

Ifølge en undersøgelse af ressourcepersoners rolle i den pædagogiske praksis foretaget af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) i 2012 var den tredje tilgang den, der gav størst effekt i forhold til at udvikle og forandre praksis igennem læreprocesser.

5.4. Omfang og varighed af den supplerende undervisning

Omfanget af den supplerende undervisning i dansk som andetsprog og den forventede varighed heraf fastsættes ud fra elevens behov, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 4.

Hvor længe undervisningen fortsætter, afhænger således af elevernes behov. Elevernes fremgang i undervisningen må evalueres regelmæssigt med henblik på en vurdering af, om undervisningen bør fortsætte eller ophøre, jf. kapitel 4 afsnit 4.3.

Det er tillige vigtigt at være opmærksom på, at nogle tosprogede elever gennem skoleforløbet vil have behov for supplerende støtte i dansk som andetsprog for eksempel ved introduktionen af nye fag, jf. kapitel 9.

5.5. Holddannelse

Holddannelsesreglerne i folkeskolelovens § 25 a finder bl.a. anvendelse, når den supplerende undervisning i dansk som andetsprog gives på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning som en integreret del af den almindelige undervisning i klassen efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 2.

Holddannelse er muligt i børnehaveklassen og på 1. til 10. klassetrin, jf. folkeskolelovens § 25 a, stk. 1. Holddannelse kan finde sted både i undervisningen i fag og emner og i den understøttende undervisning. Der er ingen begrænsninger i adgangen til holddannelse i den understøttende undervisning, men der er opregnet en række begrænsninger i adgangen til holddannelse i undervisningen i fag og obligatoriske emner i folkeskolelovens § 25 a, stk. 2-5.

Holddannelse i forbindelse med undervisningen i fag og emner kan ske på baggrund af pædagogiske eller praktiske grunde. Den løbende evaluering af elevernes udbytte af undervisningen og forskellige behov kan inddrages som en del af grundlaget for den pædagogisk begrundede holddannelse.

- Hvis den løbende evaluering i børnehaveklassen og på 1. til 6. klassetrin indgår som en del af grundlaget, kan holddannelsen inden for det enkelte fag tidligst ske efter skoleårets begyndelse og kun omfatte dele af det enkelte fags stofområder samt kun ske for kortere kurser.
- Hvis den løbende evaluering på 7. til 10. klassetrin indgår som en del af grundlaget, kan holddannelsen inden for det enkelte fag godt ske fra skoleårets begyndelse og omfatte større dele af det enkelte fags stofområder. Dog kan holddannelse ikke planlægges på forhånd for et helt år ad gangen.

Klassen er altid omdrejningspunktet i skolen. I børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin undervises eleverne i deres klasse i den overvejende del af undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner, det vil sige mere end i halvdelen af undervisningen i alle fag og emner under ét.

Eleverne på 4.-10. klassetrin skal i væsentligt omfang undervises i fag og emner med udgangspunkt i klassen. Undervisningen i hvert enkelt fag skal tage udgangspunkt i klassen.

Holddannelse kan ske inden for den enkelte klasse eller årgang og på tværs af klassetrin for dermed at styrke mulighederne for at tilgodese princippet om undervisningsdifferentiering.

Der kan holddannes i forbindelse med undervisningen i dansk som andetsprog, således at tosprogede elever med sprogstøttebehov, som får supplerende undervisning uden for klassens rammer, inddeles på hold efter deres sproglige behov eller andre pædagogiske kriterier.

Der kan også holddannes i folkeskolens øvrige fag på baggrund af behov for undervisning i dansk som andetsprog. Denne holddannelse kan ske i en klasse eller på tværs af klasser og klassetrin.

Eksempelvis kan undervisningen tilrettelægges, så der kan etableres et hold i historie for 6.-klasserne, hvor eleverne undervises i historie med fokus på udviklingen af dansk som andetsprog sideløbende.

Organiseringen og tilrettelæggelsen af undervisningen må tage udgangspunkt i den enkelte elevs behov og forudsætninger.

6. Basisundervisning i dansk som andetsprog, jf. bekendtgørelsens § 4

Tosprogede elever, hvis behov for sprogstøtte betyder, at de ikke ved optagelsen kan deltage i den almindelige undervisning i klassen, skal gives basisundervisning i dansk som andetsprog, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Basisundervisningen i dansk som andetsprog er dermed beregnet for elever, som ved optagelsen ikke har sproglige forudsætninger for at kunne deltage i den almindelige undervisning med et tilstrækkeligt udbytte.

Basisundervisningen kan ifølge bekendtgørelsens § 4, stk. 2, organiseres i en af følgende tre former:

1. I modtagelsesklasser, hvor eleverne i begyndelsen har alle eller en del af deres timer, jf. dog folkeskolelovens § 25 a, således at de efterhånden få en del af deres undervisning i en almindelig klasse.
2. På særlige hold eller som enkeltmandsundervisning.
3. I udvidede modtagelsesklasser på 8.-10. klassetrin for tosprogede elever, der er flyttet til Danmark, efter at de er fyldt 14 år.

Undervisningen tilrettelægges under hensyn til Fælles Mål for de enkelte fag og obligatoriske emner, herunder de sproglige mål i fagene, samt Fælles mål for faget dansk som andetsprog – basisundervisning. jf. § 18 og bilag 18 i bekendtgørelse nr. 663 af 18. maj 2015 om formål, kompetencemål og færdigheds- og vidensmål for folkeskolens fag og emner (Fælles Mål). Målene for dansk som andetsprog – supplerende kan tillige inddrages, hvis det konkret giver mening i forhold til den enkelte elevs særlige sproglige kompetencer i et givent fag.

Basisundervisningen tilsigter at give eleverne grundlæggende færdigheder i dansk som andetsprog efter maksimalt to års undervisning, jf. Fælles Mål for dansk som andetsprog – basis. Der er sat mål for såvel børn optaget i skolen i seksårsalderen og senere ankomne elever.

Sprogundervisningen i dansk som andetsprog for elever med behov for basisundervisning skal koordineres og integreres med de øvrige fag og med den klasse, eleven er placeret i eller udsluses til.

6.1. Basisundervisning i modtagelsesklasser

6.1.1. Indhold

Sigtet med denne undervisning er at give eleverne et selvstændigt sammenhængende undervisningsforløb, der kan give dem de basale dansksproglige forudsætninger for at kunne følge undervisningen i en almindelig klasse med tilstrækkeligt udbytte.

Undervisningen i modtagelsesklasserne omfatter foruden dansk som andetsprog også folkeskolens forskellige fag og emner, hvilket betyder, at eleverne også skal undervises i de fag, som indgår i folkeskolens fagrække.

De mål og områder, som er opstillet for folkeskolens øvrige fag, vil derfor skulle anvendes på en sådan måde i undervisningen, at eleverne gives undervisning så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger. Der vil under alle omstændigheder skulle arbejdes med både mundtlig og skriftlig dansk, herunder ikke mindst ordforråd. Ligesom i anden undervisning i folkeskolen skal undervisningsdifferentiering være et centralt element ved tilrettelæggelsen af basisundervisningen. Der skal løbende ske en evaluering af elevernes udbytte af undervisningen. Effektiviteten i basisundervisningen skal vurderes ud fra elevernes egne forudsætninger.

I begyndelsen skal elever i en modtagelsesklasse have alle eller en del af deres timer i modtagelsesklassen. Efterhånden får eleverne en del af deres undervisning i en almindelig klasse efter folkeskolelovens regler om holddannelse.

Undervisningen i modtagelsesklasser må blandt andet gennem valget af undervisningsmaterialer og emner

tilrettelægges, således at den kan fremme elevernes udvikling inden for forskellige fagområder. Herudover fremmes elevernes kendskab til folkeskolens fag, ved at eleverne efterhånden som de har sproglige forudsætninger for at få udbytte, deltager i timer i den almindelige klasse.

6.1.2. Varighed

Basisundervisningen i en modtagelsesklasse ophører, når eleverne vurderes at kunne deltage i den almindelige undervisning med yderligere undervisning i dansk som andetsprog efter § 3, og senest efter to års forløb, inklusiv den tid, der er givet undervisning til eleverne efter lov om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge og efter § 36 g, stk. 1, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 7.

Begrænsningen på to år gælder ikke for elever, der optages i folkeskolen uden tidligere at have modtaget undervisning i at læse og skrive. Disse elever vil som regel have brug for særlig undervisning i mere end to år, hvis de skal have mulighed for at opnå et alderssvarende læseniveau. Der tænkes her typisk på elever, som optages i skolen efter starten af 3. eller 4. klasse. Der henvises til afsnittet nedenfor om særlige modtagelsesklasser for analfabetiske elever.

Det må naturligvis forventes, at der vil være et tæt samarbejde mellem modtagelsesklassen og den modtagende klasse med henblik på at sikre den bedst mulige overgang for eleven fra modtagelsesklassen til den modtagende klasse. Det vil være hensigtsmæssigt, at der er et samarbejde herom både før, under og efter overgangen til den modtagende klasse.

Det må forventes, at tosprogede elever ved udslusningen fra modtagelsesklassen fortsat vil have et ikke uvæsentligt behov for undervisning i dansk som andetsprog. Derfor vil udslusningen sædvanligvis ske til en almindelig klasse på samme skole, hvor basisundervisningen har fundet sted.

Hvis basisundervisningen har fundet sted på en anden skole end distriktsskolen skal der, for at kunne opretholde henvisningen til denne skole, i forbindelse med overflytningen fra basisundervisningen ske en vurdering af, om der er et ikke uvæsentligt støttebehov, som kan begrunde, at eleven fortsat skal blive på skolen, hvor undervisningen i dansk som andetsprog har fundet sted, dvs. nu i en almindelig klasse med supplerende undervisning i dansk som andetsprog, eller om eleven vil kunne overføres til distriktsskolen, hvis der er ønske herom. Der skal således fortsat ske en løbende vurdering af, om eleven fortsat har et ikke uvæsentligt behov for undervisning i dansk som andetsprog, der kan begrunde henvisningen til en anden skole end distriktsskolen. Den løbende vurdering må først ophøre, når behovet ikke længere eksisterer. Der henvises til kapitel 7.

Hvis basisundervisningen har fundet sted på distriktsskolen, vil der ikke efter afslutning af denne type undervisning kunne ske henvisning til en anden skole ved eventuel overgang til supplerende undervisning i dansk som andetsprog, selv om det vurderes, at eleven har et ikke uvæsentligt sprogstøttebehov. Hensynet er, at eleven ikke efter én gang at være startet i en skole bør tåle senere at skulle flytte til en anden.

Hvis eleven er blevet undervist i en modtagelsesklasse på en anden skole end sin distriktsskole, og eleven efter forældrenes ønske skal overflyttes til denne skole, jf. nedenfor, må det ligeledes forventes, at der inden udslusningen etableres et samarbejde mellem den afleverende skole og den modtagende skole.

6.1.3. Undervisningstid i modtagelsesklasser

Det fremgår af bekendtgørelsens § 5, stk. 2, at den samlede undervisningstid for såvel undervisningen i fag og emner som for understøttende undervisning i en kortere periode efter påbegyndelse af basisundervisningen for en tosproget elev i særlige tilfælde kan nedsættes i forhold til den for det pågældende klassetrin planlagte undervisningstid i samme periode, dog således at det ugentlige gennemsnit for undervisningstiden er på mindst 30 timer i perioden. Timetallet kan naturligvis godt være højere end 30. Den enkelte elevs samlede undervisningstid skal senest efter tre måneder fra basisundervisningens begyndelse sættes op, så den svarer til undervisningstiden i den almindelige klasse, jf. folkeskolelovens § 14 b, stk. 1, og bekendtgørelsens § 4, stk. 8.

Eleverne i en modtagelsesklasse skal i begyndelsen have alle eller en del af deres timer som basisundervisning i dansk som andetsprog i modtagelsesklassen inden for rammerne af folkeskolelovens regler om holddannelse i § 25 a, således at de efterhånden får en del af deres undervisning i en almindelig klasse.

Antallet af timer i modtagelsesklassen fastsættes efter en vurdering af elevens behov for basisundervisning i dansk som andetsprog og forudsætninger for at kunne deltage og få udbytte af undervisningen i en almindelig klasse. Skoleledelsens beslutning om, hvor meget af undervisningen eleven kan have i en almindelig klasse, vil således skulle ske på baggrund af en konkret pædagogisk vurdering af elevens sprogstøttebehov. I hvilket omfang det giver mening, at eleven følger undervisningen i den almindelige undervisning, afhænger af konkrete faktorer som fx organiseringen, lærernes og det øvrige undervisende personales kompetencer, støttepersoner m.v.

Samtidig skal undervisningen i den almindelige klasse af en elev, som er indskrevet i en modtagelsesklasse, ske inden for rammerne af holddannelsesreglerne i folkeskolelovens § 25 a.

Det betyder, at en elev i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin, som vurderes at skulle have undervisning i en modtagelsesklasse, skal have den overvejende del, det vil sige mere end halvdelen, af sine timer i folkeskolens fag og emner i modtagelsesklassen jf. folkeskolelovens § 25 a, stk. 5. Elever på de øvrige klassetrin skal i væsentligt omfang undervises i fag og emner med udgangspunkt i modtagelsesklassen. Dog gælder, at praktisk begrundet holddannelse ikke skal regnes med ved opgørelsen af omfanget af holddannelse. Holddannelsesreglerne er nærmere beskrevet i kapitel 5.5.

Holddannelsesreglerne sætter altså en grænse for, hvor mange timer en elev, som er indskrevet i en modtagelsesklasse, kan få i en almindelig klasse.

Efterhånden som eleven med udbytte kan deltage i dele af undervisningen i den almindelige klasse, erstattes eller suppleres nogle af timerne i modtagelsesklassen med timer i den almindelige klasse, jf. nedenfor. Når eleven samlet set ser ud til at modtage flere af sine timer i den almindelige klasse, end holddannelsesreglerne giver mulighed for, indskrives eleven i den almindelige klasse (som så er elevens stamklasse), og eleven kan herefter modtage undervisning i dansk som andetsprog på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning, jf. bekendtgørelsens § 3 og evt. § 4 for så vidt angår basisundervisning. Eleven udsluses således til undervisningen i den almindelige klasse inden for rammerne af holddannelsesreglerne i folkeskoleloven.

6.1.4. Antal elever og klassetrin

Antal elever

Det er fastsat i bekendtgørelsens § 4, stk. 3, at elevtallet i modtagelsesklassen ved skoleårets begyndelse ikke må overstige 12, medmindre klassen undervises af to undervisere eller andet undervisende personale i fællesskab, jf. dog stk. 4 omtalt nedenfor. Baggrunden for dette maksimum på 12, som fortsat er udgangspunktet, er, at der i sådanne klasser som oftest undervises elever med meget forskellige forudsætninger, for så vidt angår alder og modersmål. Desuden findes der i klasserne både elever, som lige har startet indlæringen af dansk, og elever, som har deltaget i undervisningen i dansk som andetsprog gennem længere tid. Undervisningen må derfor differentieres i endnu videre omfang end i almindelige klasser.

Der sker i sådanne klasser både optagelse af nye elever og udskrivning af elever i løbet af skoleåret. Det skal tilstræbes, at elevtallet ikke i løbet af skoleåret kommer til at overstige 12. Hvis elevtallet alligevel kommer til at overstige 12, vil det ofte være hensigtsmæssigt, at skolens leder for eksempel indsætter en ekstra lærer eller pædagog.

Det er fastsat i bekendtgørelsens § 4, stk. 4, at kommunalbestyrelsen kan godkende, at elevtallet i modtagelsesklasser kan være op til 15 elever ved skoleårets begyndelse, hvis det vurderes at være pædagogisk forsvarligt i forhold til undervisningens kvalitet. Hvis eleverne derudover har overvejende samme sproglige behov og øvrige forudsætninger, kan kommunalbestyrelsen godkende et elevtal på op til 18 elever ved skoleårets begyndelse. Det skal tilstræbes, at elevtallet ikke bliver højere i løbet af skoleåret.

Det vil afhænge af en konkret vurdering, om det er pædagogisk forsvarligt i forhold til undervisningens kvalitet at hæve elevtallet i en modtagelsesklasse ved skolårets begyndelse, og om eleverne i modtagelsesklassen overvejende har samme sproglige behov og øvrige forudsætninger. Derfor kan der ikke gives en udtømmende liste over, hvilke kriterier der skal ligge til grund for vurderingen heraf.

Der kan være forskellige hensyn og lokale forhold, som kan spille ind på, om det vil være pædagogisk forsvarligt at hæve elevtallet i en konkret klasse op til 15 eller 18 ved skoleårets begyndelse. Det vil fx være naturligt at se på den konkrete elevgruppe i klassen, det sproglige og faglige niveau i klassen, klassens trivsel og de personalemæssige ressourcer i forhold til klassen. Det afhænger således af konkrete forhold i det enkelte tilfælde, og der kan være store forskelle på de lokale forhold, som kan have betydning for, om det er pædagogisk forsvarligt at hæve elevtallet.

Skolens leder har pligt til at sørge for, at elever i en modtagelsesklasse – uanset hvor mange elever der er i klassen – får en undervisning i dansk som andetsprog, der imødekommer elevernes sprogstøttebehov. Det forhold vil også være væsentligt at have med i vurderingen af, om det i det konkrete tilfælde vil være pædagogisk forsvarligt at hæve elevtallet i en modtagelsesklasse.

I forhold til vurderingen af, om eleverne i klassen overvejende har samme sproglige behov og øvrige forudsætninger, vil det f.eks. være naturligt at se på, om eleverne overvejende kommer fra det samme oprindelsesland eller fra et område, hvor der tales samme eller meget ens sprog. Det kan også være relevant at se på, i hvilket omfang eleverne i klassen har gået i skole i oprindelseslandet.

Hvis eleverne overvejende har samme sproglige behov og øvrige forudsætninger, så vil det i skolens praksis typisk være elever, der har nogenlunde samme faglige niveau fx i faget matematik, men er udfordret sprogligt, fordi de ikke kender det danske fagsprog i matematik.

Hvis eleverne derimod ikke har samme sproglige behov og forudsætninger, så vil der i skolens praksis ofte være tale om en meget uhomogen elevgruppe, hvor der er en meget stor spredning på elevernes sproglige kompetencer på dansk som andetsprog og i fagene generelt.

Med "samme sproglige behov" menes ikke, at eleverne skal have samme modersmål.

Det skal understreges, at den undervisning, som finder sted i modtagelsesklasser, skal opfylde de samme krav til kvalitet mv., som almindeligvis gør sig gældende.

Hvis elevtallet i modtagelsesklassen er relativt lavt, kan undervisningen blive mere intensiv, og der er grund til at antage, at eleverne hurtigere vil kunne udsluses fra modtagelsesklassen.

Skolelederen skal løbende vurdere, om betingelsen om, at elevtallet skal være pædagogisk forsvarligt i forhold til undervisningens kvalitet, fortsat er opfyldt ved optagelse af nye elever i klassen i løbet af skoleåret.

Det er kommunalbestyrelsen, der har kompetencen til at godkende, at elevtallet hæves. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at delegere sin beslutningskompetence til skolens leder. Det vil i praksis normalt være skolelederen, der vurderer, om det er pædagogisk forsvarligt at hæve elevtallet, og om eleverne overvejende har samme sproglige behov og øvrige forudsætninger. Skolebestyrelsen kan inden for rammerne af folkeskolelovgivningen og kommunalbestyrelsens beslutninger fastsætte principperne herfor.

Det skal bemærkes, at kommunalbestyrelsen ikke kan træffe en generel beslutning om, at elevtallet i kommunens modtagelsesklasser altid skal være 15 eller 18. Kommunalbestyrelsen vil dog fx godt kunne fastsætte et mål og en ramme om, at elevtallet i kommunens modtagelsesklasser så vidt muligt skal være 15 eller 18 i det omfang reglerne giver mulighed herfor.

Klassetrin

Det fremgår af bekendtgørelsens § 4, stk. 5, at en modtagelsesklasse som hovedregel højst må spænde over tre klassetrin. Hvis eleverne overvejende har samme sproglige behov og øvrige forudsætninger, kan modtagelsesklassen dog spænde over højst fem klassetrin. Den konkrete vurdering af, om eleverne overvejende har samme sproglige behov og øvrige forudsætninger for at modtagelsesklassen kan spænde over fire eller fem klassetrin, svarer til den vurdering, der foretages i relation til elevtallet.

Ved optagelse af nye elever i klassen i løbet af skoleåret vil det efter § 4, stk. 5, være en betingelse for, at modtagelsesklassen kan spænde over fire eller fem klassetrin, at eleverne fortsat vurderes at have overvejende samme sproglige behov og øvrige forudsætninger.

Hvis elevtallet er tilstrækkeligt, vil det ofte være hensigtsmæssigt at oprette modtagelsesklasser for et eller to klassetrin.

Er der behov for at henvise børnehaveklassebørn til en modtagelsesklasse, kan undervisningen ikke på samme måde som i andre klasser baseres på skriftlige materialer. Derfor er der i særlig grad brug for undervisningsdifferentiering, hvis modtagelsesklassen både omfatter børnehaveklasse og andre klassetrin. Det må på den baggrund anbefales, at man opretter særlige modtagelsesklasser for børnehaveklasseelever.

6.1.5. Tilhørsforholdet til en almindelig klasse

Når en elev henvises til undervisning i en modtagelsesklasse, skal der samtidig etableres et tilhørsforhold til den almindelige klasse, som eleven skal indsluses i.

Eleverne vil ofte fra begyndelsen eller efter ganske kort tid kunne deltage i enkelte timer i den almindelige klasse, hvor eleven har særlige forudsætninger. Efterhånden som eleven lærer at forstå og tale dansk, skal eleven deltage i nogle timer i den almindelige klasse, i det eller de fag fx i de praktisk-musiske fag og i matematik, som den enkelte elev har forudsætninger for at deltage i. Har tilflyttede elever deltaget i undervisning i engelsk eller andre fremmedsprog i en skole i udlandet, kan de ofte ret hurtigt deltage i den almindelige undervisning i dette sprog. Det må vurderes individuelt, hvilke timer i den almindelige klasse eleven kan deltage i og fra hvilket tidspunkt. Som nævnt sker denne udslusning til den almindelige klasse også inden for rammerne af holddannelsesreglerne i folkeskoleloven, jf. afsnit 6.1.3. ovenfor.

Når en elev deltager i både undervisningen i en modtagelsesklasse samt i en almindelig klasse, er der behov for et samarbejde mellem underviserne i den almindelige klasse og underviserne i modtagelsesklassen for at skabe et sammenhængende undervisningstilbud for eleven. En systematik i arbejdet med overgange og tilhørsforhold til både modtagelsesklasse og den almindelige klasse er vigtig for at følge elevens udbytte af undervisningen og trivsel i såvel den almindelige klasse som modtagelsesklasse.

6.1.6. Nyttiggørelse af modersmål

Der kan oprettes modtagelsesklasser, som er beregnet for elever med samme modersmål. Her kan undervisningen i dansk som andetsprog i højere grad tilrettelægges med udgangspunkt i elevernes modersmål, og der kan tillige drages nytte af tosprogede lærerkræfter.

I modtagelsesklasser, som omfatter flere sproggrupper, kan der i enkelte timer tilknyttes tosprogede lærerkræfter i de forskellige sprog. Det vil lette kommunikationen mellem eleverne og klassens undervisere. Elevens modersmål kan således være en genvej til tilegnelse af dansk og ny viden.

6.1.7. Særlige modtagelsesklasser for analfabetiske elever

I Danmark kan man modtage mindre grupper af flygtningebørn, som ikke har gået i skole i hjemlandet, selvom de ville have været undervisningspligtige gennem flere år ifølge danske regler. Børnene er således analfabeter ved optagelsen i skolen, uden at skolen dog kan placere dem på de yngste klassetrin. Disse børn kaldes i fagsproget for ægte analfabeter, det vil sige, at de ikke har lært at læse eller skrive på deres eget modersmål. Der kan også være tale om såkaldte latinske analfabeter. Det vil sige børn, som har gået i skole i deres hjemland og lært at læse og skrive på eget modersmål, men dette sprog har et andet alfabet end det danske med latinske bogstaver. Der kan for eksempel være tale om børn fra arabisktalende lande, fra Afghanistan og fra Kina.

Hvis der findes et tilstrækkeligt antal elever i en kommune, anbefales det at oprette særlige modtagelsesklasser for elevgruppen. Hvis der ikke er tilstrækkeligt mange elever, vil det ofte være hensigtsmæssigt, at undervisningen i dansk som andetsprog i stedet foregår på hold.

Det er ønskeligt, at undervisere, som har erfaringer med læseundervisning, medvirker i undervisningen. Det kan også være hensigtsmæssigt at inddrage en tosproget underviser i den grundlæggende læseundervisning.

6.2. Basisundervisning på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning

6.2.1. Indhold og varighed

Sigtet med denne undervisning er, at give tosprogede elever med sprogstøttebehov, der er optaget i en almindelig klasse, et selvstændigt sammenhængende undervisningsforløb, der kan give dem de basale dansksproglige forudsætninger for at kunne følge undervisningen i klassen med tilstrækkeligt udbytte. Det svarer til sigtet med undervisningen i modtagelsesklasser, men åbner op for andre organiseringsformer.

Indhold og varighed af basisundervisning på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning følger samme regler og principper som gælder for basisundervisning i modtagelsesklasser, jf. afsnit 6.1.1. og 6.1.2.

6.2.2. Elevtal og undervisningstid

Det er fastsat i bekendtgørelsens § 4, stk. 6, at elevtallet på særlige hold med basisundervisning højst må udgøre syv. Reglerne indeholder ikke undtagelser fra dette krav om højst syv elever på holdet. Det betyder, at elevtallet hele tiden skal holde sig på højst syv elever. Der kan derfor ikke i en periode være mere end syv elever på holdet. Reglerne giver heller ikke mulighed for, at elevtallet på et særligt hold med basisundervisning kan øges, hvis der er mere end én voksen i et antal timer.

Det væsentlige er, at der ikke undervises mere end syv elever ad gangen på det særlige hold. Hvis eleverne på holdet på skift er ude i forskellige fag, således at der aldrig undervises mere end syv elever ad gangen på det særlige hold, er der ikke noget til hinder for, at mere end syv elever er tilknyttet det samme hold.

Da undervisning med højst syv elever kan være mere intensiv end undervisning i en modtagelsesklasse med 12 elever og giver bedre mulighed for undervisningsdifferentiering, kan basisundervisning på særlige hold spænde over mere end tre klassetrin.

Der gælder samme regler for undervisningstid for elever på særlige hold med basisundervisning som for elever i modtagelsesklasser. Det samme gælder for elever, der gives basisundervisning som enkeltmandsundervisning. Bekendtgørelsens § 4, stk. 8, fastsætter, at elevernes samlede undervisningstid skal svare til undervisningstiden for det klassetrin, som eleven befinder sig på, jf. folkeskolelovens § 14 b, stk. 1. I op til tre måneder efter påbegyndelsen af basisundervisningen kan undervisningstiden for en tosproget elev i særlige tilfælde nedsættes i forhold til den for det pågældende klassetrin planlagte undervisningstid i samme periode, dog således at det ugentlige gennemsnit for undervisningstiden er på mindst 30 timer i perioden, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 2.

Antallet af timer på de særlige hold eller til enkeltmandsundervisning henholdsvis i den almindelige klasse fastsættes efter en vurdering af elevens behov for basisundervisning i dansk som andetsprog for at kunne deltage og få udbytte af undervisningen i den almindelige klasse. Det skal ske inden for rammerne af holddannelsesreglerne i folkeskoleloven, der er beskrevet i kapitel 5 afsnit 5.5.

Der er ikke noget til hinder for, at tosprogede elever, der modtager basisundervisning på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning, inden for den samlede undervisningstid straks deltager i undervisningen i den almindelige klasse, hvor eleven er optaget, i nogle ugentlige timer med den fornødne støtte i de fag eller dele af fag, hvor eleverne har mulighed for at få et meningsfyldt udbytte af undervisningen. Det vil afhænge af en konkret

vurdering, i hvilket omfang eleven kan deltage i den almindelige undervisning i klassen.

Det er skolens leder, som - med fornøden inddragelse af sagkyndig bistand og efter samråd med forældrene - træffer beslutning om, hvorvidt den enkelte elev har behov for sprogstøtte, og i givet fald hvordan eleven skal gives undervisning i dansk som andetsprog, herunder hvor mange timer i basisundervisning eleven skal have, jf. § 2, stk. 1, i bekendtgørelsen. Skolens leder er altid forpligtet til at give den enkelte tosprogede elev undervisning i dansk som andetsprog i det omfang, som elevens sprogstøttebehov tilsiger. Det vil derfor ikke være lovligt at give eleven færre timer til basisundervisning på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning, end eleven har behov for.

Skolelederens beslutning om, hvor meget af undervisningen eleven kan have i en almindelig klasse, vil skulle ske på baggrund af en konkret pædagogisk vurdering af elevens sprogstøttebehov. I hvilket omfang det giver mening, at eleven følger undervisningen i den almindelige undervisning, afhænger af konkrete faktorer som f.eks. organiseringen, lærernes og det øvrige undervisende personales kompetencer, støttepersoner m.v.

I Hørsholm Kommune har man valgt at indskrive nyankomne tosprogede elever i de almindelige klasser. Det gælder også de elever, hvis behov for sprogstøtte betyder, at de ikke ved optagelsen kan deltage i den almindelige undervisning i klassen med et tilstrækkeligt udbytte, og som derfor skal gives basisundervisning i dansk som andetsprog. Basisundervisningen finder sted på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 2, nr. 2. Skolens leder vurderer i den forbindelse afhængig af elevens individuelle sproglige behov, om eleven skal indgå i særlige tilrettelagte forløb/hold eller skal modtage enkeltmandsundervisning.

Det er ligeledes en konkret vurdering af den enkelte elev og det undervisningsforløb, der er tilrettelagt i den almindelige undervisning, som afgør omfanget af elevens deltagelse i den almindelige undervisning. Bl.a. har der været ansat pædagogmedhjælpere, der har arabisk som modersmål, som støtter eleverne i den almindelige undervisning, mens lærere, der har kompetencer inden for dansk som andetsprog, varetager selve undervisningen.

Hørsholm Kommune arbejder desuden med en buddyordning, hvor to elever i almenklassen er med til at hjælpe den nyankomne elev med at falde til. Det er to elever, som selv melder sig og som skal fungere som støtte for den nyankomne elev, fx både i forhold til at finde rundt på skolen, deltage i lege i frikvartererne og lære at navigere i en dansk folkeskole m.v.

Inspirationen til modellen i Hørsholm Kommune kommer fra en skole i Islington i England. I Islington er alle lærere i almenområdet uddannet til at kunne undervise flersprogede børn fra dag et. Mange flygtningebørn har ved ankomst til det nye land engelsksproglige forudsætninger fra engelskundervisning i hjemlandet. Det samme er dog ikke tilfældet, når det gælder flygtningebørn, der kommer til Danmark, og man bør være opmærksom på forskellen mellem dansk- og engelsksproglige forudsætninger.

Basishold for bestemte sproggrupper

Der kan med fordel oprettes særlige hold med basisundervisning for elever med samme modersmål for derved i højere grad at kunne drage nytte af sammenligninger mellem dansk og modersmålet. Det kan bedst opnås ved at knytte tosprogede lærer- eller pædagogkræfter til undervisningen.

6.3. Udvidede modtagelsesklasser

Elever, som ankommer til Danmark, efter at de er fyldt 14 år, vil i mange tilfælde ikke kunne nå at tilegne sig dansk på et niveau, hvor de kan følge undervisningen i en almindelig klasse i alle fag.

For disse elever kan man i kommuner, hvor der findes et tilstrækkeligt elevtal, oprette udvidede modtagelsesklasser på 8. til 10. klassetrin. Undervisningen i de udvidede modtagelsesklasser omfatter foruden dansk som andetsprog også folkeskolens forskellige fag og emner. I udvidede modtagelsesklasser vil der skulle arbejdes mere direkte med de mål, som er opstillet for folkeskolens øvrige fag, end i modtagelsesklasser for de yngre elever, da målet for eleverne i udvidede modtagelsesklasser ikke er indslusning i en almindelig klasse. Det er derimod hensigten, at eleverne afslutter folkeskolen i den udvidede modtagelsesklasse.

Eleverne i udvidede modtagelsesklasser skal altså ikke have et tilhørsforhold til en almindelig klasse, men de bør i videst muligt omfang have aktiviteter sammen med skolens andre elever i 8. til 10. klasse.

Undervisningen skal være tilrettelagt efter elevernes særlige forudsætninger. Om muligt kan der oprettes udvidede modtagelsesklasser, som er beregnet for en bestemt sproggruppe.

Der gælder samme regler for undervisningstid for elever i udvidede modtagelsesklasser som for elever på særlige hold med basisundervisning m.v. og elever i

modtagelsesklasser. Efter bekendtgørelsens § 4, stk. 8, skal elevernes samlede undervisningstid svare til undervisningstiden for det klassetrin, som eleven befinder sig på, jf. folkeskolelovens § 14 b, stk. 1. I op til tre måneder efter påbegyndelsen af basisundervisningen kan undervisningstiden for en tosproget elev i særlige tilfælde nedsættes i forhold til den for det pågældende klassetrin planlagte undervisningstid i samme periode, dog således at det ugentlige gennemsnit for undervisningstiden er på mindst 30 timer i perioden, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 2.

Sent ankomne elever skal på lige fod med øvrige elever være i stand til at aflægge folkeskolens 9. og 10. klassesprøver. Sent ankomne elever, der placeres i udvidede modtagelsesklasser, skal derfor have udviklet både deres faglige kompetencer og sproglige færdigheder, så de bliver i stand til at gå til folkeskolens prøver. De skal derfor både undervises efter Fælles Mål for dansk som andetsprog – basis og efter Fælles Mål for de enkelte fag i fagrækken. Undervisningen skal dække hele fagrækken, men må nødvendigvis først og fremmest koncentrere sig om de dele af målene i centrale fag som dansk, matematik, fysik/kemi og engelsk, som det ud fra deres aktuelle sproglige og faglige niveau giver mening at arbejde med.

I slutningen af mellemtrinnet og i udskolingen kan der modenhedsmæssigt, fagligt og sprogligt være store forskelle på eleverne indbyrdes. Der kan derfor være behov for, at der arbejdes ud fra mål for både basisundervisningen (alle klassetrin) og basisundervisningen 10. klasse, når underviseren planlægger, gennemfører og evaluerer sin undervisning. Underviseren skal opstille læringsmål for eleverne, der udfordrer dem mest muligt, så de faglige krav bliver så ambitiøse som muligt. Derfor kan det være hensigtsmæssigt at skele både til mål for basisundervisningen (alle klassetrin) og basisundervisningen 10. klasse under udarbejdelsen af læringsmål, tegn på læring og i evalueringen af elevernes læring, jf. undervisningsvejledningen for dansk som andetsprog - basisundervisningen.

Begrænsningen på maksimalt to års basisundervisning gælder ikke for elever, der modtager undervisning i en udvidet modtagelsesklasse, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 7, 2. pkt.

Udvidede modtagelsesklasser er underlagt de samme regler om elevtal som for andre modtagelsesklasser. Der henvises derfor til beskrivelsen af reglerne herom i afsnit 6.1.4.

Tosprogede unge, som ankommer efter undervisningspligtens ophør

Som det fremgår af afsnit 3.2.4. i kapitel 3, kan undervisning i folkeskolens udvidede modtagelsesklasser af voksne tosprogede alene ske i begrænset omfang, og kun hvis geografiske eller andre særlige forhold taler herfor – det vil sige kun i situationer, hvor der er langt til voksenundervisningstilbud.

Hvis det i øvrige situationer konkret vurderes, at et grundskoletilbud er det mest relevante undervisningstilbud, skal dette foregå i kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning for tosprogede børn og unge, jf. kapitel 13, eller i regi af ungdomsskolen og ikke i folkeskoleregi.

.

7. Henvisning af tosprogede elever til andre skoler, jf. bekendtgørelsens § 7

Tosprogede elever optages som udgangspunkt enten i distriktsskolen eller i anden skole, som forældrene måtte vælge, jf. folkeskolelovens § 36, stk. 2 og 3.

Tosprogede elever, som ved optagelsen vurderes at have et ikke uvæsentligt sprogstøttebehov i form af undervisning i dansk som andetsprog, kan henvises til en anden skole end distriktsskolen, hvis det er påkrævet af pædagogiske hensyn. Dette gælder både elever, som har behov for basisundervisning, og elever, som gives supplerende undervisning i dansk som andetsprog, og som har et ikke uvæsentligt behov for undervisning i dansk som andetsprog, jf. bekendtgørelsens § 7, som har hjemmel i folkeskolelovens § 5, stk. 7.

7.1. Ansvarsplacering og fremgangsmåde i forbindelse med beslutning om henvisning

Sprogvurdering og eventuelt henvisning foretages af skolekommunen, det vil sige den kommune, som skolen ligger i. Det vil som udgangspunkt sige bopælskommunen, medmindre forældrene har benyttet sig af det frie skolevalg, jf. folkeskolelovens § 36, stk. 3. I så fald er det den kommune, som skolen ligger i, der er skolekommunen.

Kommunalbestyrelsen beslutter, om tosprogede elever i den pågældende kommune skal kunne henvises til en anden skole end distriktsskolen.

Ønsker kommunalbestyrelsen at anvende henvisningsmuligheden, skal det gøres efter reglerne herom i bekendtgørelsens § 7, jf. folkeskolelovens § 5, stk. 7.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 7, stk. 1, at henvisning alene kan finde sted, hvis det ved optagelsen vurderes, at eleven har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte i form af undervisning i dansk som andetsprog, og det vurderes at være pædagogisk påkrævet at henvise eleven til den pågældende skole.

Hvis kommunalbestyrelsen ønsker at anvende henvisningsmuligheden, skal kommunalbestyrelsen derfor fastsætte en ordning, der sikrer, at det i forbindelse med optagelsen bliver vurderet, om eleven har et ikke uvæsentligt behov for undervisning i dansk som andetsprog, og om det er pædagogisk påkrævet at henvise eleven til en anden skole. Som led heri bør kommunalbestyrelsen tage stilling til organiseringen af ordningen, herunder om den sproglige vurdering og eventuelt beslutning om henvisning skal tages centralt i kommunen eller på den enkelte skole.

Elever, der har et ikke uvæsentligt behov for undervisning i dansk som andetsprog som beskrevet, kan henvises til en anden skole end distriktsskolen, hvis det er pædagogisk påkrævet. Henvisningen kan opretholdes, så længe eleven har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 2.

Henvisningsmuligheden efter bekendtgørelsens § 7 gælder ved optagelse i skolen. Det vil sige ved den ordinære optagelse ved skolestart, samt optagelse i forbindelse med skoleskift ved flytning mv. Henvisningsmuligheden gælder dermed også elever, som flytter til Danmark og derfor først påbegynder skolegangen på et senere klassetrin.

En elev, som er optaget i og har påbegyndt sin skolegang på distriktsskolen eller på en skole, som forældrene har valgt i medfør af folkeskolelovens § 36, stk. 3, kan således ikke efterfølgende henvises til en anden skole med hjemmel i bekendtgørelsens § 7, medmindre eleven fraflytter skoledistriktet, hvorved der vil foreligge en ny optagelsessituation.

En kommunal ordning om for eksempel udvælgelse af tosprogede elever i forbindelse med indskrivningen/optagelsen skal naturligvis baseres på saglige kriterier, og midlerne til at opfylde målet skal være hensigtsmæssige og nødvendige. Kommunalbestyrelsen vil i den forbindelse eksempelvis kunne tage udgangspunkt i den viden om de tosprogede børn, som kommunen er i besiddelse af gennem ordningen om obligatorisk sprogstimulering til tosprogede småbørn.

En beslutning om henvisning af en elev til en anden skole end distriktsskolen er en forvaltningsafgørelse, og som følge heraf skal blandt andet reglerne om partshøring i forvaltningsloven iagttages. Forud for en afgørelse om henvisning skal forældrene således gøres bekendt med grundlaget for beslutningen, og forældrene skal have lejlighed til at udtale sig herom.

7.2. Grundlaget for beslutning om henvisning

Beslutningen, om hvorvidt det er påkrævet at henvise en elev til en anden skole end distriktsskolen, skal træffes på baggrund af en individuel vurdering af elevens sproglige behov sammenholdt med de undervisningstilbud, kommunen råder over.

Når en elev vurderes med henblik på skoleplacering, skal man således foretage en række vurderinger:

- Har eleven et behov for undervisning i dansk som andetsprog?
- Hvis det er tilfældet, skal det vurderes, hvilket behov eleven har for undervisning i dansk som andetsprog. Er behovet af ikke uvæsentlig grad? Eller kan behovet imødekommes med få ugentlige timer i dansk som andetsprog, eller forventes eleven efter kort tid med begrænset støtte at kunne få det fulde udbytte af den almindelige undervisning?
- Hvis eleven har et ikke uvæsentligt behov for dansk som andetsprog, vurderes det samtidig, om eleven skal gives basisundervisning, eller om eleven skal modtage supplerende undervisning i dansk som andetsprog. Det skal bemærkes, at spørgsmålet om, hvorvidt eleven skal have basisundervisning eller supplerende dansk som andetsprog, ikke har selvstændig betydning for, om eleven kan henvises.
- Endelig skal det vurderes, om elevens behov for undervisningen i dansk som andetsprog bedst imødekommes på distriktsskolen, eller om behovet bedst imødekommes på en anden skole i kommunen, hvor der er et relevant undervisningstilbud, fx om undervisning i en modtagelsesklasse.

Vurderingen er således toleddet og omfatter:

1. en vurdering af om eleven har et ikke uvæsentligt sprogstøttebehov, og

2 en vurdering af om henvisning i øvrigt er pædagogisk påkrævet, det vil sige, om man ved henvisning kan give eleven en bedre læringssituation på en anden af kommunens skoler end distriktsskolen.

Vurderingen af elevens sprogstøttebehov

Der skal foretages en konkret individuel vurdering af den pågældende elevs sproglige udvikling ved fornøden inddragelse af sagkyndig bistand og eventuel brug af testmateriale. Det skal herved vurderes, om der foreligger et ikke uvæsentligt behov for undervisning i dansk som andetsprog, der fordrer en særlig tilrettelagt undervisning med henblik på at imødekomme elevens behov for faglig og sproglig udvikling.

I vurderingen skal indgå såvel en vurdering af støtteomfanget som den forventede varighed heraf. Der vil således være en formodning for, at en tosproget elev, som vurderes at kunne følge undervisningen i den almindelige klasse, hvis der gives sprogstøtte i begrænset omfang (få ugentlige timer), almindeligvis ikke vil kunne henvises til en anden skole end distriktsskolen, da der ikke er et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte. Tilsvarende vil der ikke være grundlag for en henvisning, hvis eleven forventes efter kort tid med begrænset støtte at kunne få det fulde udbytte af undervisningen.

Vurderingen af, hvor eleven samlet set får det bedste undervisningstilbud

Hvis det konstateres, at eleven har et ikke uvæsentligt sprogstøttebehov, skal der dernæst ske en vurdering af mulighederne for at tilgodese elevens behov på distriktsskolen set i forhold til de muligheder, der måtte være for at give eleven en bedre læringssituation på en anden af kommunens skoler.

I denne vurdering kan blandt andet indgå overvejelser om, hvorvidt elevens behov på tilstrækkelig kvalificeret vis kan tilgodeses på distriktsskolen, hvis elevsammensætningen indebærer, at klassen i øvrigt vil få mange tosprogede elever med behov for undervisning i dansk som andetsprog med den konsekvens, at det faglige niveau og undervisningens kvalitet ikke bliver optimal for den pågældende elev.

I afvejningen kan blandt andet også indgå, at tilegnelsen af det danske sprog kan styrkes, ved at den pågældende

elev ved skolegang på en skole med en mindre andel af tosprogede elever med sprogstøttebehov får en øget danskpåvirkning fra klassekammerater med dansk som modersmål eller fra elever, der taler dansk på et modersmålslignende niveau, og at kommunen har fastlagt rammer for organisering af undervisningen, der indebærer, at elevens behov på denne skole tilgodeses på særlig vis.

Det kan indgå i afvejningen, om der inden for kommunen er mulighed for at henvise til skoler med særlige pædagogiske tilbud til tosprogede elever med et ikke uvæsentligt sprogstøttebehov. Det drejer sig for eksempel om skoler, der har samlet relevant ekspertise i et sprogcenter eller lignende, har samlet undervisningen i sprogrupper tilknyttet tosprogede undervisere eller af anden grund kan sikre, at elever med ikke uvæsentlige behov for sprogstøtte kan få den nødvendige undervisning.

Det forudsættes, at der ved henvisning til skoler med overvejende tosprogede elever med sprogstøttebehov sker en nøje afvejning af fordelene ved en sådan skoles pædagogiske tilbud for tosprogede elever sammenholdt med ulempen ved at samle eleverne på skoler med mange tosprogede elever med sprogstøttebehov, hvor det kan være vanskeligt at inddrage naturlige sprogindlæringssituationer.

Hvis der i kommunen er mere end én skole, som vurderes at kunne tilbyde den tosprogede elev en bedre læringssituation end distriktsskolen, kan kommunalbestyrelsen fastsætte rammer for ordningen om henvisning, som muliggør frit valg mellem disse skoler i det omfang, der er plads på den ønskede skole.

7.3. Løbende vurdering og henvisningens ophør

Det skal løbende vurderes, om der er et behov for undervisning i dansk som andetsprog, som kan begrunde fortsat opretholdelse af den pligtmæssige henvisning til en anden skole end distriktsskolen. Der skal eksempelvis i forbindelse med ophør af basisundervisningen ske en vurdering af, om der stadig er et ikke uvæsentligt støttebehov, som kan begrunde, at eleven fortsat skal blive på skolen og nu modtage supplerende undervisning i dansk som andetsprog.

Når behovet for undervisning i dansk som andetsprog i det omtalte omfang ikke længere er til stede, har eleven krav på at kunne blive overført til distriktsskolen. Forældrene kan også lade deres barn fortsætte i den skole, som eleven har været henvist til.

Når henvisningen ophører, har forældrene frit valg mellem distriktsskolen eller fortsat skolegang på den skole, hvor undervisningen i dansk som andetsprog har fundet sted, jf. folkeskolelovens § 36, stk. 2 og stk. 4. Forældrene vil også kunne vælge at benytte sig af det frie skolevalg, jf. folkeskolelovens § 36, stk. 3.

7.4. Befordring

Hvis en elev henvises til en anden skole end distriktsskolen, har eleven efter folkeskolelovens § 26, stk. 6, krav på befordring efter de almindelige betingelser vedrørende afstand m.m., der er fastsat i § 26, stk. 1. Eleven har ligeledes krav på befordring, hvis eleven fortsætter undervisningen på den skole, hvortil den pågældende har været henvist i henhold til bekendtgørelsens § 7.

Hvis forældrene benytter sig af det frie skolevalg til at søge til en anden kommune end bopælskommunen, og eleven herefter henvises i henhold til bekendtgørelsens § 7, har eleven ikke ret til befordring, så længe forældrene benytter sig af det frie skolevalg, hverken mens henvisningen står på, eller efter den er ophørt.

Der gælder derudover særlige regler om kommunalbestyrelsens befordringspligt i forhold til syge og invaliderede elever, som også gælder for tosprogede elever, jf. folkeskolelovens § 26, stk. 2 og 7.

8. Valgfaget almindelige indvandrersprog

Valgfaget almindelige indvandrersprog er som udgangspunkt et etårigt valgfag, som elever med fornødent forhåndskendskab til det pågældende sprog kan vælge, hvis skolen opretter det som fag. Valgfaget kan være med til at understøtte elevernes sproglige kompetencer både i modersmålet og også i forhold til det danske sprog. Kommunerne kan vælge at udbyde valgfaget almindelige indvandrersprog over længere forløb end udgangspunktet, således at undervisningen tilrettelægges som forløb på op til 3 år, jf. folkeskolelovens § 9, stk. 1, nr. 11, og stk. 2, 2. pkt.

Undervisningen skal give eleverne viden om mulighederne for sprogets anvendelse i erhverv i Danmark, i andre lande og i internationale sammenhænge.

Valgfaget almindelige indvandrersprog for elever med fornødent forhåndskendskab til det pågældende sprog kan oprettes på 7., 8. og 9. klassetrin. Der henvises til folkeskolelovens § 9, stk. 1, nr. 11, og stk. 2. Almindelige indvandrersprog vil endvidere efter kommunalbestyrelsens godkendelse kunne oprettes i 10. klasse som andre undervisningsaktiviteter, jf. folkeskolelovens § 19 d, stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal i så fald sikre, at der udarbejdes mål og læseplaner for denne undervisning i 10. klasse.

Formålet er, at eleverne videreudvikler en aktiv tosproget kompetence på grundlag af allerede erhvervede færdigheder i såvel dansk som indvandrersproget.

Af fagets formål fremgår det tillige, at eleverne skal opnå indsigt i sprog og kulturel mangfoldighed i Danmark og i de lande, hvor indvandrersproget tales, og at faget skal styrke elevernes internationale forståelse og forståelse af sprog og kulturel mangfoldighed i Danmark.

Herudover skal faget give eleverne viden om mulighederne for indvandrersprogets anvendelse i erhverv i Danmark, i andre lande og i internationale sammenhænge.

Der henvises herved til § 27 og bilag 33 i bekendtgørelse nr. 663 af 18. maj 2015 om formål, kompetencemål og færdigheds- og vidensmål for folkeskolens fag og emner (Fælles Mål). Fælles Mål, læseplan og vejledning for valgfaget almindelige indvandrersprog kan læses på EMU.dk.

Organisering af valgfaget kan være fælles for elever fra flere skoler eller tilrettelægges i samarbejde med den kommunale ungdomsskole, således at eleverne om nødvendigt henvises hertil. Eleverne skal dog, hvis de ønsker det, kunne modtage undervisning inden for folkeskolen i hele det årlige undervisningstimetal, jf. folkeskolelovens § 22, stk. 7.

9. Fritagelse for et fag, obligatoriske prøver og test

9.1. Fritagelse for et fag

Efter bekendtgørelsens § 5, stk. 1, kan en tosproget elev, der modtager undervisning i dansk som andetsprog efter §§ 3 eller 4, med forældrenes samtykke i ganske særlige tilfælde fritages for undervisningen i et fag, dog ikke dansk og matematik, hvis det skønnes umuligt at afhjælpe elevens vanskeligheder gennem supplerende undervisning, jf. folkeskolelovens § 5, stk. 5. Det er en betingelse, at eleven får anden undervisning i stedet.

Derudover er det fastsat i folkeskolelovens § 6, stk. 2, at et barn skal fritages for at deltage i undervisningen i kristendomskundskab, når forældremyndighedens indehaver skriftligt over for skolens leder erklærer selv at ville sørge for barnets religionsundervisning. Fritagelse kan normalt kun ske fra begyndelsen af et skoleår. Er barnet fyldt 15 år, kan fritagelse kun ske med barnets samtykke. Forud for, at en elev fritages for at deltage i undervisningen i kristendomskundskab skal skolens leder vejlede forældrene om fagets indhold og konsekvenserne af fritagelsen. Det fremgår af bekendtgørelse nr. 691 af 20. juni 2014 om procedureregler ved en elevs fritagelse for kristendomskundskab i folkeskolen. Heraf fremgår også nærmere, hvad forældrene ved en samtale skal orienteres om.

Kristendomskundskab er et obligatorisk fag i folkeskolen, som er kundskabsmeddelende og ikke forkyndende. Mange tosprogede elever deltager derfor i kristendomsundervisningen, som tillige omfatter fremmede religioner og andre livsanskuelser. Deltagelse i denne undervisning vil i høj grad kunne fremme elevernes mulighed for at forstå dansk kultur og samfund.

Der er endvidere efter folkeskolelovens § 5, stk. 3, mulighed for, at skolens leder efter samråd med en elevs forældre og lærere og efter eventuel inddragelse af Ungdommens Uddannelsesvejledning kan fritage en elev for tysk eller fransk fra 7. klassetrin, hvis det er til elevens bedste. Elever, der fritages for tysk eller fransk, skal have anden relevant undervisning i de pågældende timer. Denne fritagelse medfører, at eleverne også mister deres retskrav på optagelse på en gymnasial uddannelse.

Herudover kan elever kun fritages for et fag på grundlag af bekendtgørelse nr. 693 af 20. juni 2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, som finder anvendelse for elever, som er henvist til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

9.2. Fritagelse for test

De almindelige regler om evaluering af elevernes udbytte af undervisningen, jf. bestemmelserne i folkeskolelovens § 13, stk. 1-6, herunder om obligatoriske test, samt om prøver, jf. bestemmelserne i lovens § 14, stk. 1-5, omfatter også tosprogede elever, som modtager undervisning i dansk som andetsprog.

Tosprogede elever med utilstrækkelige danskkundskaber skal tilbydes de hjælpemidler, som de på grund af deres specifikke vanskeligheder anvender i den daglige undervisning i det fag, der testes i, jf. § 6, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1000 af 26. oktober 2009 om anvendelse af test i folkeskolen mv.

En elev kan i særlige tilfælde fritages for at gennemføre en test. Skolens leder kan efter § 6, stk. 2, i den nævnte bekendtgørelse beslutte, at elever kan fritages for at gennemføre én eller flere af testene, hvis eleven på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige danskkundskaber vurderes ikke at ville kunne gennemføre testen med et resultat, der kan bidrage til kvalificering af den løbende evaluering. De nærmere regler herom er fastsat i bilag 2 til bekendtgørelsen. Heraf fremgår bl.a., at fritagelse kun kan besluttes, hvis forældrene og eleven er enige heri, og når der foreligger en pædagogisk-psykologisk udtalelse om, at elevens særlige vanskeligheder gør, at gennemførelse af testen ikke kan bidrage til kvalificering af den løbende evaluering. Inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning kan dog undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke

er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri. Skolens leder skal i den forbindelse sikre, at forældrene orienteres om, at de til enhver tid kan anmode om, at pædagogisk-psykologisk rådgivning inddrages. Elevens synspunkter skal tillægges vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed. Skolens leder skal ved fritagelse for test efter samråd med forældrene - og så vidt muligt eleven - sikre, at der i stedet for testene fastlægges andre metoder til evaluering, der træder i stedet for de obligatoriske test. Der henvises herudover i det hele til bilag 2 til bekendtgørelsen.

Det bemærkes, at Undervisningsministeriet forventer at udstede en ny bekendtgørelse om obligatoriske test i folkeskolen i 2017 med henblik på ikrafttrædelse den 1. august 2017. Bekendtgørelsen indfører bl.a. nye regler for testafvikling på særlige vilkår og præciserer reglerne for fritagelse for test.

9.3. Fritagelse for prøver

Tosprogede elever skal som alle andre elever aflægge prøve. Skolens leder skal tilbyde særlige prøvevilkår til elever med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder, når dette er nødvendigt for at ligestille disse elever med andre i prøvesituationen, jf. §§ 28-30 i bekendtgørelse nr. 1132 af 25. august 2016 om folkeskolens prøver. Hvis eleven ikke vil kunne aflægge prøve på særlige vilkår, kan eleven undtages helt fra prøve, jf. prøvebekendtgørelsens §§ 33-39. Her tænkes eksempelvis på tosprogede elever, som lige er ankommet til Danmark, og som ikke taler og forstår dansk i et omfang, så deltagelse giver mening

Afgørelsen om særlige prøvevilkår træffes af skolens leder på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med eleven og dennes forældre. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed. Inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning kan undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri. Skolelederen skal sikre, at forældrene orienteres om, at de til enhver tid kan anmode om, at pædagogisk-psykologisk rådgivning inddrages.

Afgørelse om fritagelse fra folkeskolens obligatoriske prøver, som kan omfatte en eller flere prøver eller delprøver, træffes af skolens leder på baggrund af indstilling herom fra klasselæreren og efter samråd med elevens forældre og undervisere i de berørte fag. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed. I grundlaget for afgørelsen skal endvidere indgå en pædagogisk-psykologisk vurdering om, at eleven på grund af sine vanskeligheder ikke på hensigtsmæssig måde kan aflægge prøven, herunder aflægge prøven på særlige vilkår. Inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning kan undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri. Skolens leder kan vælge at inddrage andre sagkyndige. Skolelederen skal sikre, at forældrene orienteres om, at de til enhver tid kan anmode om, at pædagogisk-psykologisk rådgivning inddrages.

En afgørelse om fritagelse for aflæggelse af prøve skal ledsages af en beslutning om, hvordan elevens udbytte af undervisningen kan evalueres på anden vis. Evalueringen, der skal træde i stedet for prøven, skal finde sted i samme prøvetermin. Er en elev fritaget for prøveaflæggelse i et fag, der ikke bliver udtrukket til prøve, skal der ikke ske en evaluering af elevens udbytte af undervisningen i dette fag.

10. Krav til kvalifikationer for undervisere i dansk som andetsprog, jf. bekendtgørelsens § 6

10.1. Uddannelse

Kvalifikationskravene i folkeskolelovens kapitel 4 gælder også for undervisere i dansk som andetsprog. Dertil kommer bekendtgørelsens krav om, at underviserne gennem særlig uddannelse eller på anden måde har kvalificeret sig til opgaven, jf. § 6 i bekendtgørelsen.

Undervisningen i dansk som andetsprog varetages således af undervisere, jf. folkeskolelovens kapitel 4, der gennem særlig uddannelse fx linjefaget dansk som andetsprog eller på anden måde har kvalificeret sig hertil fx gennem længerevarende kurser eller diplomuddannelser.

10.2. Efteruddannelse og videreuddannelse

Som følge af reformen af læreruddannelsen i 2013, vil alle lærere fremover få kendskab til undervisning i dansk som andetsprog via kompetenceområdet Undervisning af tosprogede elever. Selvom alle kommende lærere har dette kompetenceområde, skal skolens leder være opmærksom på, at behovet for specialiseret efteruddannelse i dansk som andetsprog både i basisundervisning og i den supplerende undervisning i dansk som andetsprog er nødvendig. Læreruddannelsens kompetenceområde giver lærerne en overordnet og meget generel introduktion til området.

Det er vigtigt, at undervisere i dansk som andetsprog løbende deltager i efteruddannelse i form af kortere og længere kurser inden for området. Det samme gælder med hensyn til børnehaveklasseledere, som underviser tosprogede elever.

10.3. Tosprogede undervisere

Mange tosprogede undervisere har taget dansk lærereksamen. Tosprogede undervisere har særlige muligheder for at bidrage til undervisningen i dansk som andetsprog, ved at de kan nyttiggøre modersmålet i fagundervisningen, der foregår på dansk. De kan for eksempel komme med forklaringer på elevernes modersmål, introducere nye fagområder på modersmålet og samtidig lære eleven de danske ord og begreber, der arbejdes med, eller oversætte ord og derved støtte elevens faglige tilegnelse. Det forudsætter dog, at de har samme sproglige baggrund som eleverne.

I tilfælde, hvor der er oprettet modtagelsesklasser for en bestemt sproggruppe, jf. kapitel 6, kan undervisningen varetages af en tosproget underviser, som taler elevernes sprog, og som har en dansk læreruddannelse. Gives undervisningen i disse klasser af to undervisere i fællesskab, kan den ene være en tosproget underviser uden læreruddannelse, som varetager understøttende undervisningsopgaver, jf. folkeskolelovens § 30 og bekendtgørelsens § 6. Skolen må påse, at den tosprogede underviser har kendskab til undervisningsmetoder i folkeskolen og taler og forstår dansk så godt, at vedkommende kan undervise på sproget.

Hvis basisundervisningen eller den supplerende undervisning omfatter elever med forskellige modersmål, kan der i enkelte timer tilknyttes tosprogede underviserkræfter i de forskellige sprog.

Tosprogede medarbejdere kan desuden indgå i støttefunktioner i team, der varetager undervisning af tosprogede elever, herunder medvirke i kontakten til hjemmene, jf. kapitel 12. Arbejdsfordelingen kan aftales i teamet. I den forbindelse vil det være hensigtsmæssigt, at det aftales, hvordan de implicerede informerer hinanden, om hvordan opgaverne løses.

Det er generelt vigtigt, at tosprogede medarbejdere på en skole inddrages i det kollegiale samarbejde på lige fod med det øvrige undervisende personale.

10.4. Samarbejde og koordination

På skoler med mange tosprogede elever kan der udpeges en funktionslærer eller lignende, som koordinerer skolens undervisning af de tosprogede elever.

Det vil ofte være værdifuldt at etablere kontakt mellem undervisere i folkeskolen, der underviser tosprogede børn og unge, og ansatte inden for andre områder, der har at gøre med gruppen, for eksempel ansatte i dagin-stitutioner og i fritidsklubber.

Hvis der findes en konsulent for undervisning af tosprogede elever i kommunen, kan det blandt andet være dennes opgave at koordinere et samarbejde mellem lærerne mv. inden for området.

11. Specialundervisning af tosprogede elever m.m.

Nogle tosprogede elever kan have behov for både undervisning i dansk som andetsprog og specialundervisning.

Hvis man i forbindelse med en henvisning af tosprogede elever til undervisning i dansk som andetsprog får formodning om, at en elev har behov for specialundervisning på baggrund af, at elevens udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, indstiller skolens leder eleven til en pædagogisk-psykologisk vurdering. Hvis eleven har påbegyndt undervisningen, afgives indstillingen normalt af klasselæreren gennem skoleledere. Der henvises til bestemmelserne om iværksættelse af specialundervisning i bekendtgørelse nr. 693 af 20. juni 2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at en tosproget elev kan have særlige vanskeligheder ved at tilegne sig dansk, der ikke beror på, at eleven er tosproget eller øvrigt fagligt indhold. Disse vanskeligheder er i så fald måske begrundet i, at elevens udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte i form af specialundervisning eller specialpædagogisk bistand.

Oplysninger fra en tosproget medarbejder, om hvorvidt barnet har tilsvarende vanskeligheder på modersmålet, kan her være af afgørende betydning for vurderingen.

Det er vigtigt, at individuelle problemer konstateres og tages op. Undertiden erkendes en elevs individuelle problemer først, når eleven gennem længere tid har fulgt undervisningen i en modtagelsesklasse. Hvis en elev er blevet undervist i en modtagelsesklasse i det maksimale tidsrum af to år, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 7, og eleven fortsat ikke har tilegnet sig de sproglige forudsætninger for at have tilstrækkeligt udbytte af den almindelige undervisning inklusive eventuelt særlige støtteforanstaltninger, kan der være grundlag for at undersøge, om eleven har behov for specialundervisning.

Ved pædagogisk-psykologiske undersøgelser må man være opmærksom på, at alle test- og undersøgelsesmetoder i vidt omfang er udviklet ud fra danske kulturspecifikke forudsætninger.

Tosprogede elever med specialundervisningsbehov henvises til den specialundervisning, som i øvrigt er oprettet på skolen eller i kommunen. Der kan også etableres en specialundervisning i dansk som andetsprog og eventuelt i andre fag, som er særlig tilrettelagt for tosprogede elever. Der kan for eksempel være behov for at yde støtte til tosprogede elever med ordblindhed eller generelle indlæringsvanskeligheder for elever i en modtagelsesklasse.

Samarbejdet med forældrene er af ganske særlig betydning i forbindelse med specialundervisning. Det vil ofte være nødvendigt at inddrage tolk i kommunikationen med forældrene.

Skolerne må være opmærksomme på, at en del flygtningebørn er præget af oplevelser, der kan blokere for deres aktive deltagelse i undervisningen. Eftervirkningerne viser sig undertiden først længe efter, at børnene er kommet til Danmark. Der vil i disse tilfælde ofte være behov for, at for eksempel personale med pædagogisk-psykologisk kompetencer samarbejder med institutioner, der har ekspertise i behandling af krigstraumer. Der henvises til www.traume.dk, hvor der kan søges yderligere information.

Det vil være hensigtsmæssigt, at det er undervisere, som er særligt kvalificeret til at undervise i dansk som andetsprog og specialundervisning, som sammen med klassens øvrige undervisere koordinerer undervisningen, så elevens forudsætninger og behov for sprogstøtteundervisning i dansk som andetsprog og specialundervisning imødekommes, og der sikres den størst mulige kontinuitet i elevens skoledag.

Der gøres opmærksom på, at hvis skolens leder vurderer, at en elev, herunder tosproget elev, har læsevanskelig-

heder, der kan skyldes ordblindhed, skal skolelederen fra og med skoleåret 2017/18 fra den 1. marts på 3. klassetrin sørge for, at eleven gennemfører en ordblindetest. Desuden har forældre én gang i skoleforløbet krav på, at der foretages en ordblindetest af deres barn. Retskravet på en ordblindetest indføres ligeledes fra skoleåret 2017/18 og gælder fra den 1. marts på 4. klassetrin Der henvises herved til folkeskolelovens § 3 b.

I 2015 lancerede Undervisningsministeriet en national ordblindetest, som går på tværs af uddannelser. Ordblindetesten, der stilles gratis til rådighed for kommuner og skoler, kan anvendes fra 3. klasse og opefter i grundskolen, i ungdomsuddannelserne og i videregående uddannelser. Ordblindetesten kan anvendes til test af elever og studerende, hvor der er tegn på ordblindhed. Ordblindetesten kan også anvendes til test af elever med dansk som andetsprog, hvor der er tegn på ordblindhed.

Læs mere om Ordblindetesten i vejledningen til Ordblindetesten, som findes på forsiden af Ordblindetestens testvejledermodul: http://ordblindetest.nu/vejleder

Undervisningsministeriet har derudover i 2016 offentliggjort en ny test "Ordblinderisikotesten", som kan understøtte skolerne i arbejdet med at identificere elever i børnehaveklasse og 1. klasse, der er i risiko for at udvikle ordblindhed. Ordblinderisikotesten er udarbejdet af Center for Læseforskning ved Københavns Universitet og er udviklet til at teste elever i slutningen af børnehaveklassen, i midten af 1. klasse og i slutningen af 1. klasse. Testen er ikke obligatorisk, men kan anvendes tidligt i en elevs skoleforløb, så der kan sættes ind med de nødvendige ressourcer og værktøjer, der skal til for at afhjælpe elevens vanskeligheder. I børnehaveklassen og 1. klasse kan man således anvende ministeriets "Ordblinderisikotest". Fra 2. klasse kan man anvende Dansk Videnscenter for Ordblindheds "Procedure til identifikation af elever i risiko for dysleksi". Denne test kan gentages i 3. klasse. Elever, som scorer lavt på disse eller lignende testmaterialer, skal have særlig opmærksomhed i undervisningen med bl.a. direkte og systematisk undervisning i skriftens principper, særligt skriftens lydprincip. Hvis man herefter i 3. eller 4. klasse tester med en ordblindetest, vil man have større sikkerhed for, at disse elever ikke scorer lavt i ordblindetesten på grund af manglende eller utilstrækkelig undervisning i skriftens lydprincip, men fordi de reelt er ordblinde.

Læs mere om Ordblinderisikotesten på Undervisningsministeriets hjemmeside: http://www.uvm.dk/folkeskolen/viden-og-kompetencer/ordblinderisikotesten

Marwah
Adrian

12. Samarbejdet mellem skole og hjem

I Danmark er der gennem en meget lang periode udviklet et samarbejde mellem skolen og forældrene, som bygger på gensidig tillid og respekt. Blandt andet på grund af de sproglige vanskeligheder kan det forventes, at det vil tage tid, inden dette samarbejde kan forløbe lige så indforstået i forhold til forældre til tosprogede børn som til øvrige forældre.

Formålet med samarbejdet mellem skole og hjem er blandt andet at få de fælles resurser til at virke til gavn for elevens udvikling. Forældrene har på deres side brug for information om skolen og om deres børns forhold her for aktivt at kunne tage del i og understøtte deres børns skolegang, mens underviserne er interesseret i at få del i forældrenes viden om barnet.

Som skole, der modtager nyankomne tosprogede elever, kan der være et særligt behov for at understøtte samarbejdet mellem skole og hjem. Nyankomne forældre kan have erfaringer med en skolekultur, der adskiller sig væsentlig fra den danske skolekultur, og det kan være vigtigt at forventningsafstemme skole og forældres roller og opgaver i forhold til barnets skolegang. I en sådan forventningsafstemning kan der eksempelvis tales om forældreengagement til arrangementer og møder, mulighed for støtte til skolearbejdet i hjemmet, lokale muligheder for lektiecafé, fagenes indhold, tilstedeværelse og fravær mv.

Udlændige- og Integrationsministeriet har fået udviklet fem værktøjskasser til lærere, pædagoger og ledere i grundskole om styrkelse af skole-hjemsamarbejdet med særligt tosprogede forældre, eksempelvis Værktøjskassen: Forældredidaktik, som kan hentes her: http://www.integrationsviden.dk/skole-uddannelse/grundskole/vaerktojskassen-foraeldredidaktik/#.WKr_P02Qy70

12.1. Orientering om folkeskolen

Undervisningsministeriets folder "Velkommen til den danske folkeskole" fra 2010 giver en introduktion til den danske folkeskole. Folderen henvender sig til alle forældre med børn i folkeskolen, men først og fremmest til tosprogsforældre og er udgivet på seks sprog: dansk, engelsk, tyrkisk, somalisk, arabisk og afghansk (dari). Folderen er tilgængelig på ministeriets hjemmeside.

Mange kommuner har desuden udarbejdet flersprogede materialer, herunder videoer, om folkeskoleundervisningen i kommunen. Disse materialer kan anvendes som en introduktion til skolen i forbindelse med børnenes skolestart.

Det er særligt vigtigt, at man i god tid inden skoleårets start sørger for at informere de tosprogede forældre til skolebegyndere om tidspunktet for optagelse i skolen, i børnehaveklasse eller i 1. klasse og om den skolemæssige placering af eleverne. Skriftlige meddelelser herom må eventuelt oversættes.

12.2. Hjemmebesøg

Ved optagelse af en tosproget elev i folkeskolen kan det i nogle tilfælde være nyttigt at gennemføre hjemmebesøg for at skabe tillid som grundlag for et samarbejde. Det vil typisk være hensigtsmæssigt, når der er tale om en nyankommet elev og familie, der ikke har de nødvendige danske sprogkundskaber og kendskab til det danske samfund.

Inden besøget vil det være hensigtsmæssigt, at underviseren indhenter viden om forskelle i "gæsteregler". En tosproget medarbejder eller en tolk kan også deltage i hjemmebesøget og være til stor hjælp med henblik på at

give forældrene en orientering om skolen på deres eget sprog.

12.3. Forældrenes mulighed for at støtte eleverne

Selv om forældrene måske ikke har de sproglige muligheder for at støtte deres børns indlæring i og på dansk, har det stor betydning, at de viser interesse for skolearbejdet og sørger for, at børnene får tid og ro til hjemmearbejde og til at læse.

Forældrene kan støtte dansktilegnelsen ved at tale meget med deres børn om mange forskellige ting. På den måde stimuleres børnenes sproglige udvikling. Forældrene kan bruge modersmålet, hvis det er det sprog, forældrene føler sig mest sikre på. Derudover kan forældrene støtte dansktilegnelsen ved at sørge for, at deres barn møder det danske sprog i mange forskellige situationer for eksempel ved at se dansk tv og – for de mindre børn – danske børneudsendelser og ved at hjælpe deres børn med at deltage i fritidsaktiviteter, sport mv.

Disse forhold vil også kunne drøftes ved ovennævnte forældremøder.

12.4. Brug af tolk

Selv om der lægges stor vægt på, at voksne indvandrere og flygtninge lærer dansk, kan der være behov for at anvende tolke. Til løsning af kommunikationsproblemer i skolens hverdag kan en eventuelt tosproget lærer medvirke blandt andet med henblik på at oversætte.

For at en tosproget lærer kan medvirke i kommunikationsopgaver, forudsættes det, at den pågældende har godt kendskab til folkeskolen, herunder også til aktiviteter, som ikke findes i oprindelseslandets skole, som for eksempel lejrskoler, ekskursioner, virksomhedsbesøg og erhvervspraktik.

Hvis skolen ønsker en drøftelse med forældrene af særlige problemer hos en elev, bør der om nødvendigt medvirke en uddannet tolk, helst med kendskab til det danske skolesystem. Underviseren bør sætte tolken ind i mødets indhold inden mødet.

Der kan endvidere være behov for at oversætte og bearbejde meddelelser til hjemmet, i det omfang der findes forældre med utilstrækkelige danskkundskaber. Børn bør ikke anvendes som tolke.

12.5. Skolebestyrelser

Man bør opfordre de tosprogede forældre til at deltage i skolebestyrelsesarbejdet og i eventuelle klasseforældreråd mv., så de får mulighed for at fremføre deres synspunkter og ønsker og tage del i drøftelserne om skolens forhold.

Nogle skoler har oprettet såkaldte etniske råd, hvor tosprogede forældre har særlig mulighed for at komme til orde.

På skoler med mange tosprogede elever gør man ofte en særlig indsats for at få tosprogede forældre til at stille op ved skolebestyrelsesvalgene. Man skal i den forbindelse være opmærksom på, at det vil være mest hensigtsmæssigt at opstille forældre med godt kendskab til dansk, idet det vil være yderst vanskeligt at gennemføre tolkning ved møder i skolebestyrelsen.

13. Særlige tilbud om grundskoleundervisning

Kommunerne har i 2016 med vedtagelsen af lov nr. 614 af 8. juni 2016 fået mulighed for at oprette og drive særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse tosprogede børn og unge. Loven giver kommunerne mulighed for lokalt at organisere det indledende grundskoletilbud til visse tosprogede børn og unge i overensstemmelse med kommunale prioriteringer, ønsker og behov.

De kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning er ikke omfattet af den øvrige del af nærværende vejledning, der alene omhandler folkeskolens undervisning af tosprogede elever. Vejledningen kan dog give inspiration i forhold til undervisningen i de særlige tilbud, selvom sådanne tilbud ikke er en del af den almindelige folkeskole.

Kommunalbestyrelsens beslutning om oprettelse af et særligt tilbud om grundskoleundervisning skal bygge på en vurdering af, at der kan tilvejebringes et undervisnings- og læringsmiljø, der både kan tilgodese elevernes faglige og sociale kompetencer.

Det er formålet med henvisningen af tosprogede børn og unge til et kommunalt særligt tilbud om grundskoleundervisning, at eleverne opnår de personlige, sociale og faglige kompetencer, der kræves for, at de hurtigst muligt kan blive optaget i en almindelig klasse i folkeskolen eller på en ungdomsuddannelse eller komme i arbejde.

Særlige tilbud om grundskoleundervisning, der oprettes i kommunalt regi, kan udgøre det indledende grundskoletilbud for visse tosprogede børn og unge i en overgangsfase på op til to år, inden de pågældende børn skal optages i folkeskolens almindelige undervisning. De særlige tilbud om grundskoleundervisning giver undervisning inden for børnehaveklassen og 1.-9. klassetrin, og kan være et alternativ eller supplement til folkeskolens undervisning i modtagelsesklasser.

Kommunen kan henvise tosprogede børn og unge i den undervisningspligtige alder til det særlige tilbud om grundskoleundervisning, hvis det konkret vurderes, at eleven har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte i form af undervisning i dansk som andetsprog, og det vurderes at være pædagogisk påkrævet at henvise eleven til det særlige tilbud om grundskoleundervisning i stedet for den almindelige undervisning i distriktsskolen.

Afgørelsen om henvisning til særlige tilbud om grundskoleundervisning forudsætter, at der ud fra en konkret individuel vurdering af elevens sproglige udvikling ved fornøden inddragelse af sagkyndig bistand og eventuel brug af testmateriale konstateres et ikke uvæsentligt behov for undervisning i dansk som andetsprog, der fordrer en særlig tilrettelagt undervisning med henblik på at imødekomme elevens behov for faglig og sproglig udvikling.

Denne vurdering svarer til den, som finder sted efter folkeskolelovens § 5, stk. 7, jf. § 7 i bekendtgørelsen om folkeskolens undervisning i dansk som andet sprog, i forhold til elever, som har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte, og hvor det vurderes at være pædagogisk påkrævet at henvise eleven til en anden skole end distriktsskolen. De pågældende bestemmelser er beskrevet nærmere i kapitel 7.

Henvisningen til særlige tilbud om grundskoleundervisning skal ophøre, når eleverne vurderes at kunne deltage i undervisningen i en almindelig klasse i folkeskolen, og senest efter to års forløb. Det betyder, at overflytning til distriktsskolen med henblik på undervisning i en almindelig klasse kan ske tidligere på baggrund af en vurdering af elevens sproglige kompetencer. Det skal løbende vurderes, om der er et behov for undervisning i dansk som andetsprog, som kan begrunde fortsat opretholdelse af den pligtmæssige henvisning til særlig grundskoleundervisning. Når der ikke længere er et ikke uvæsentligt behov for undervisning i dansk som andetsprog, skal eleven have tilbud om overførsel til distriktsskolen. For særlig grundskoleundervisning vil den højeste tidsramme for denne type af undervisning være 2 år. Det vil sige, at eleven efter højst 2 år skal overføres til undervisning i en almindelig klasse i folkeskolen. Da særlig grund-

skoleundervisning er et alternativ til undervisning i en modtagelsesklasse i folkeskolen, kan en elev samlet set kun deltage i sammenlagt to år i de to tilbud.

Kommunen har endvidere mulighed for mod hel eller delvis betaling at tilbyde udlændinge under 25 år, som ikke er i den undervisningspligtige alder, at deltage i et kommunalt særligt tilbud om grundskoleundervisning. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at give fuldt eller delvist tilskud til betalingen. Muligheden for at deltage i tilbuddet vil ophøre, når den pågældende fylder 25.

De kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til tosprogede børn og unge skal oprettes som fritstående tilbud uden for rammerne af folkeskoleloven. Tilbuddene er ikke omfattet af folkeskolelovens bestemmelser om undervisningens organisering og tilrettelæggelse, folkeskolens undervisningstimetal, folkeskolens fagrække, formålet med undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner (Fælles Mål), folkeskolens kvalifikationskrav til lærerpersonalet, holddannelse, klassestørrelser m.v. Bestemmelserne i folkeskoleloven finder kun anvendelse for de kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning i det omfang, det fremgår af særloven.

Som det fremgår af afsnit 3.2.4. i kapitel 3, kan kommunalbestyrelsen, hvor geografiske eller andre særlige forhold taler derfor, dvs. hvor der er langt til voksenundervisningstilbud, i begrænset omfang tilbyde voksne at deltage i folkeskolens undervisning i 8.-10. klassetrin. Hvis det i øvrige situationer konkret vurderes, at et grundskoletilbud er det mest relevante undervisningstilbud, skal dette foregå i kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning for tosprogede børn og unge eller i regi af ungdomsskolen og ikke i folkeskoleregi.

Det skal bemærkes, at det følger af § 12, stk. 1, 1. pkt., i loven om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge, at forældrene til elever i den undervisningspligtige alder har frit valg blandt særlige tilbud om grundskoleundervisning eller ligeartede tilbud i folkeskolen i bopælskommunen eller i en anden kommune, når det kan ske inden for de rammer, kommunalbestyrelsen i skolekommunen har fastsat efter lovens § 1, stk. 2, henholdsvis folkeskolelovens § 40, stk. 2. Forældrene og eleverne har således krav på optagelse, hvis der er plads i tilbuddet. Det er en forudsætning, at der er et relevant tilbud i forhold til elevens behov for sprogstøtte.

Opmærksomheden henledes på, at loven om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge kun gælder frem til den 31. juli 2021.

Kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til tosprogede børn og unge, der oprettes i henhold til den omtalte lov nr. 614 af 8. juni 2016, skal ikke forveksles med frie grundskolers særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse tosprogede børn og unge. Særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse tosprogede børn og unge på frie grundskoler er ikke omfattet af lov nr. 614 af 8. juni 2016, men er reguleret i friskoleloven. I 2016 blev friskoleloven ændret, så det er muligt for kommuner at indgå aftale om, at en fri grundskole kan løse opgaven med undervisning af visse tosprogede børn og unge, jf. friskolelovens kapitel 8 c og kapitel 1 i denne vejledning. De pågældende børn og unge kan højst være i tilbuddet i to år, hvorefter de overgår til almindelig grundskoleundervisning.